

T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ KARADENİZ BÖLGESİ
VE İÇ ANADOLU BÖLGESİ KONULARININ BİLGİSAYAR DESTEKLİ
ÖĞRETİMİNİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINA ETKİSİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Zafer KUŞ

Tez Danışmanı
Dr. Turhan ÇETİN

ANKARA-2006

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Zafer KUŞ'a ait, **“İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Karadeniz Bölgesi Ve İç Anadolu Bölgesi Konularının Bilgisayar Destekli Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi”** adlı çalışma jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı):

.....

Üye :

.....

Üye :

.....

ÖN SÖZ

Eğitimde öğrenciyi kusursuz yetiştirebilmek için daima yeni yöntemler, yeni araçlar aranmış ve geliştirilmiştir. İlk olarak kara tahta eğitime büyük bir icat olarak girmiş, ardından tepegöz, televizyon ve son olarak artık her evde mevcut olan bilgisayar eğitim-öğretimin vazgeçilmez bir parçası olarak eğitimde yerini almıştır. İçinde bulunduğumuz çağın bilgi, teknoloji çağı olması bilgisayar kullanımını kaçınılmaz hale getirmiştir.

Türk eğitim sisteminde de gelişen ve değişen teknolojiye ayak uydurabilmek için son yıllarda büyük bir arayış içerisine girilmiştir. Bu arayış çerçevesinde ilköğretim sosyal bilgiler müfredatı eskiye bağlı kalmadan tamamen değiştirilmiştir. Değişen bu program kademeli olarak hayata geçirilmektedir. Yeni program öğrenciyi ezberden kurtarmakta, hayatın ihtiyaçlarına cevap verebilmekte ve sosyal bilgiler dersinde bilgisayar kullanımını da zorunlu hale getirmektedir.

Bu araştırmayla bilgisayar destekli öğretimin ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi” konularının öğrencinin akademik başarısına etkisi incelenmiştir. Yeni sosyal bilgiler programı çerçevesinde bu araştırma ayrı bir önem taşımaktadır. Bu ve benzeri çalışmaların ilgililere ve bu alanda yapılacak diğer araştırmalara ışık tutacağı umulmaktadır.

Yüksek lisans çalışmalarım boyunca yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Sayın Dr. Turhan ÇETİN’e teşekkürü bir borç bilirim. İstatiksel analizlerde yardım ve görüşlerini esirgemeyen Arş. Gör. Adem TAŞDEMİR’e, fikirlerini benden esirgemeyen meslektaşlarım Kadir KARATEKİN’e, Ömer Faruk SÖNMEZ ve Bilge GÖMCÜ’ye teşekkür ederim. Yine çalışmayı yürüttüğüm Cumhuriyet İlköğretim Okulu idarecilerine en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca yüksek lisans öğrenimimin başından beri bana destek olan sevgili aileme minnet ve şükranlarımı sunarım.

ÖZET

Bu araştırmada ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi” konularının bilgisayar destekli öğretiminin öğrenci başarısına etkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Ön test ve son test karşılaştırmalı deneysel yöntemin uygulandığı araştırma 2005–2006 eğitim öğretim yılı 1. dönem, Kırşehir İli Merkez Cumhuriyet İlköğretim Okulunda uygulanmıştır. Çalışma biri deney (N=34), diğeri kontrol (N=29) olmak üzere iki 7. sınıfla yapılmıştır. “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi” konuları deney grubuna bilgisayar destekli öğretim yöntemiyle öğretilirken, kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle (anlatım, soru cevap) öğretilmeye çalışılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarına bilgisayar destekli öğretim ve geleneksel öğretim yöntemi uygulanmadan önce öntest olarak araştırmacı tarafından geliştirilen 25 maddelik çoktan seçmeli başarı testi ile sosyal bilgiler dersine karşı tutum ölçeği uygulanmıştır.

Bu araştırmanın bulgularına göre sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

Bilgisayar destekli öğretim yöntemi kullanılarak öğretim gören deney grubu öğrencileri “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi “ konularını öğrenmede geleneksel öğretim gören kontrol grubu öğrencilerinden daha başarılı olmuştur.

Uygulama sonrasında sosyal bilgiler dersine karşı tutum ölçeği üzerinde yapılan analizler, bilgisayar destekli öğretimin yapıldığı deney grubunda sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarında olumlu bir artışın olduğunu göstermiştir.

Araştırmanın en son bölümünde, elde edilen bulgular doğrultusunda bilgisayar destekli öğretimin daha etkili ve verimli kullanılması için şu önerilerde bulunulmuştur:

Sosyal bilgiler dersi yeniden yapılandırılma sürecine girmiştir. Bu çerçevede sosyal bilgiler programı tamamen değiştirilmiş ve kademeli olarak uygulamaya konulmaktadır. Yeni program geleneksel öğretim yöntemlerini rafa kaldırmaktadır. Öğretmenler bu yeni programa uyumlu olan bilgisayar destekli öğretim metodunu sosyal bilgiler derslerinde kullanmalıdır.

Okullarda sosyal bilgiler sınıfları oluşturulmalı buraya her türlü materyaller konulmalıdır. Milli eğitim bakanlığı bir komisyon kurarak sosyal bilgiler yazımları hazırlamalı bunu tüm okullara göndermelidir. Denetleyiciler de bunun kullanılıp kullanılmadığına çok dikkat etmelidir.

Anahtar kelimeler: Sosyal bilgiler öğretimi, bilgisayar destekli öğretim, Karadeniz Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi

Tez Danışmanı
Dr. Turhan ÇETİN

ABSTRACT

The effects of computer aided instruction about “Black Sea Region and Middle Anatolia Region” subjects in elementary School 7th grade Social Sciences on pupil success have been aided, in this research.

The research in which pre-test and post-test compared experimental method is used, has been applied to in grades of Kırşehir Cumhuriyet Elementary School during 2005-2006 Education term. The research has been applied with two 7th grade groups, one of which is control (N=29) and the other is experiment group(N=34). The subjects “Black Sea Region and Middle Anatolia Region” have been taught using computer aided instruction to the experiment group and using traditional teaching methods to the control group.

Before computer aided education and traditional teaching methods are applied to experiment and control groups, as a pre-test, a 25 question multiple choice success test which was prepared by the reseacher and an attitude scale towards social sciences have been applied.

According to the findings gathered from this research, results can be renged as :

In learning “Black Sea Region and Middle Anatolia Region” topics, experiment group using computer aided education has been more seccessful than the control group that used traditional teaching methods.

According to the analysis dore on the attitude scale for Social Scienses, experiment group that used computer aided education has presented a positive increase in the attitude to social sciences.

In the final part of the research, according to the findings gathered and scientific basis from all the related sources examined, the following recommendations have been made for the contribution of computer aided education to lesson achievement.

Social sciences teaching has been experiencing a reconstruction period. In this context social sciences program has been changed totally. The new program has reduced the usage of traditional teaching methods. For this reason, teachers should use computer aided instruction method which is appropriate for the new program in social sciences lessons.

In schools, social sciences classes should be formed and various instructional materials should be provided for these classes. MEB should form a committee which is responsible for preparing social sciences courseware and delivering these to schools. Also the usage of these courseware should carefully be inspected.

Key words: Social Science Teaching, computer aided instruction ,The Black Sea Region, Middle Anatolia Region.

Thesis Adviser
Dr. Turhan ÇETİN

KISALTMALAR

BDE	: Bilgisayar Destekli Eğitim
BDÖ	: Bilgisayar Destekli Öğretim
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
PC	: Personel Computer (Kişisel Bilgisayar)
TV	: Televizyon
CD	: Compact Disk

TABLOLARDAKİ KISALTMALAR

N	: Kişi Sayısı
$\bar{X}$	: Aritmetik Ortalama
S	: Standart Sapma
Sd	: Serbestlik Derecesi

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	I
ÖNSÖZ.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	V
KISALTMALAR	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	XIII

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.1.1Araştırmanın Alt Problemleri	1
1.2. Araştırmanın Amacı:	2
1.3 Araştırmanın Önemi:	3
1.4. Araştırmanın Sayıltıları	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları:	4
1.6. Tanımlar	4

BÖLÜM II

2.1.İLGİLİ LİTERATÜR	6
2.2. Türkiye’de İlköğretimde Sosyal Bilgiler	6
2.3. Eğitim Tanımı, Eğitim Ve Öğretim Teknolojisi	8
2.4. Sosyal Bilgilerde Öğretim Teknolojisi	9

2.5. Öğretim Yöntem ve Teknikleri	10
2.6. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Öğretim Teknikleri	11
2.6.1. Anlatım Tekniği	11
2.6.2. Tartışma Tekniği	13
2.6.3. Problem Çözme Tekniği	13
2.6.4. Gösterip Yaptırma Tekniği	15
2.6.5. Örnek Olay İnceleme Tekniği	16
2.6.6. Dramatizasyon Tekniği	17
2.6.7. Bilgisayar Destekli Öğretim Tekniği	17
2.7. Bilgisayar Destekli Öğretim	19
2.7.1. Bilgisayar Destekli Öğretim Kavramı	19
2.7.2. Bilgisayar Destekli Öğretimde Kullanılan Temel Eğitim Yaklaşımları	21
2.7.2.1. Alıştırma ve Uygulama Programları	21
2.7.2.2. Birebir Öğretim Programları	22
2.7.2.3. Eğitsel Oyunlar	23
2.7.2.4. Benzeşim Programları	24
2.7.3. Bilgisayar Destekli Öğretimin Yararları	24
2.7.4. Bilgisayar Destekli Öğretimin Olumsuz Yönleri.....	27
2.8. Bilgisayar Destekli Eğitimde Öğretmenin Ve Öğrencinin Rolü.....	30
2.8.1. BDE 'de Öğretmenin Rolü	30
2.8.2. Bilgisayar Destekli Öğretimde Öğrencinin Rolü	33
2.9. Bilgisayar Destekli Öğretim Yapılan Sınıflarda Öğretmenler Ne Yapmalı?	35

2.9.1. Öğretmenin Tavrı.....	35
2.9.2. Yazılımların Kullanım Zamanı	36
2.9.3. Hazırlık Evresi	36
2.9.4. Sınıf Yerleşimi	36
2.9.5. Bilgisayar Destekli Öğretim Yapılan Sınıflardaki öğretmenlere Öneriler.....	37
2.10.Bilgisayar Destekli Öğretim İle İlgili Dünyada Ve Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	39
2.10.1. Bilgisayar Destekli Öğretim İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	39
2.10.2. Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim İle İlgili Yapılan Araştırmalar ...	42

BÖLÜM III

3.YÖNTEM.....	47
3.1. Araştırmanın Modeli	47
3.2. Araştırmanın Evreni	49
3.3. Araştırmanın Örneklerimi	49
3.4. Veri Toplama Araçları	50
3.5. Araştırmada Kullanılan Başarı testinin ve tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi	51
3.5. 1. Başarı testinin Geliştirilmesi.....	51
3.5.2. Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi.....	52
3.5.3. Uygulamanın Yapılışı Ve Bu Esnada Dikkat Edilen Noktalar	52

BÖLÜM IV

4. BULGULAR.....	54
-------------------------	-----------

4.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön ve Son Başarı Testi Uygulamalarından Elde Edilen Bulgular	54
4.1.1. Deney Grubunun Ön ve Son Başarı Testi Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları	54
4.1.2. Kontrol Grubunun Ön ve Son Başarı Testi Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları	56
4.1.3. Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön Başarı Testi Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları	57
4.1.4. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Başarı Testi Puanlarına ilişkin t-Testi Sonuçları	58
4.1.5. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi Konusuna İlişkin Öntest-Sontest Başarı Puanlarını Gösteren Diyagram.....	59
4.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Tutum Ölçeğinden Elde Edilen Bulgular	60
4.2.1. Deney Grubu Ön-Son Tutum Testi Ölçümlerine Ait Bulgular	60
4.2.2. Kontrol Grubu Ön-Son Tutum Testi Ölçümlerine Ait Bulgular	61
4.2.3. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Tutum Testi Ölçümlerine Ait Bulgular	61
4.2.4. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Tutum Testi Ölçümlerine Ait Bulgular...	62

BÖLÜM V

TARTIŞMA.....	64
5.1. Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamasının Öğrenci Başarısına Etkisi	64
5.2. Bilgisayar Destekli Öğretim Yönteminin Derse Yönelik Tutumlara Etkisi	67

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER	69
--------------------------------	-----------

6.1. Sonuç	69
6.2. Öneriler	71
KAYNAKÇA	74
EKLER	82
EK – 1 Başarı Testi	
EK – 2 Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutum Ölçeği	
EK – 3 Kontrol ve Deney Grubunun Ön test, Son Test Sonuç Tablosu	
EK – 4 Kullanılan Sunumun Ekran Tasarım Örnekleri	
EK – 5 İzin Belgesi	

TABLOLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1 Çalışmanın Deneysel Deseni	48
Tablo 2 Örneklemi Oluşturan Öğrenciler	49
Tablo 3 Deney Grubunun Ön Ve Son Başarı Testi	53
Tablo 4 Kontrol Grubunun Ön ve Son Başarı Testi	55
Tablo 5 Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön Başarı Testi	56
Tablo 6 Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Başarı Testi	57
Tablo 7 Deney Grubu Ön-Son Tutum Testi	59
Tablo 8 Kontrol Grubu Ön-Son Tutum Testi	59
Tablo 9 Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Tutum Testi	60
Tablo 10 Deney ve Kontrol Gruplarının Son Tutum Testi	61

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın amacı, araştırmanın örnekleme, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıltıları, araştırmanın sınırlılıkları, problemi, alt problemleri ve tanımlar üzerinde durulacaktır.

1.1. Araştırmanın Problemi:

İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi, Türkiye'nin Coğrafi Bölgeleri Ünitesinde yer alan “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi” konuları geleneksel öğretim yöntemlerinden farklı olarak uygulanan bilgisayar destekli öğretimin öğrenci başarısını artırmadaki rolü nedir?

1.1.1 Araştırmanın Alt Problemleri

1. Kontrol grubunun (geleneksel yöntem) ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Deney Grubunun (bilgisayar destekli öğretim) ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Bilgisayar destekli öğretimin yapıldığı deney grubu ile, geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun ön test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Bilgisayar destekli öğretimin yapıldığı deney grubu ile, geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubun son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Kontrol grubunun ön tutum testi ve son tutum testi puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

6. Deney grubunun ön tutum testi ve son tutum testi puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
7. Deney grubu ile kontrol grubu arasında ön tutum testi puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Deney grubu ile kontrol grubu arasında son tutum testi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı ilköğretim okullarında sosyal bilgiler dersinin bilgisayar destekli öğretim ile işlenmesinin öğrenci başarısını etkileyip etkilemediğinin ortaya konulmasıdır.

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi” konularının bilgisayar destekli öğretim yöntemiyle işlendiğinde öğrenci başarısına etkisinin araştırılmasıdır. Bilgisayar destekli öğretim ve geleneksel öğretimin ders konularının öğrenci başarısına etkisi araştırıldığında öğrenci başarıları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını gözlemlemek amaçlanmıştır.

Alt amaçlar ise;

Sosyal bilgiler 7. sınıf Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi” bilgisayar kullanılarak anlatılabilir mi?

Bu konular bilgisayar destekli anlatılarak öğrencilerin seviyeleri artırılabilir mi?

Bilgisayar kullanılarak öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumları olumlu yönde değiştirilebilir mi?

Bu alt amaçlara cevaplar aranacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türk toplumu esas itibariyle bilgisayar ile 1980’li yıllarda tanışmıştır. Geçen bu süre zarfında bilgisayar hayatımızda hemen her alanda kullanılmaya başlanmıştır. Kaçınılmaz olarak eğitim-öğretim faaliyetlerinde de bilgisayar kullanımı hızla yaygınlaşmıştır.

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki bilgisayar destekli öğretim geleneksel öğretim yöntemine karşı daha etkilidir. Bilgisayar destekli öğretim ile her öğrencinin kendi hızında öğrenmesi önem arz etmektedir. Bilgisayar destekli öğretim öğrenme süreci içerisinde öğrenciyi aktif tutar. Öğrencinin ders içinde sıkılması düşük bir ihtimaldir. Öğrenci bir dersi istediği zaman dilediği kadar tekrar edebilir. Bilgisayar destekli öğretim öğrenciyi belli aralıklarla test eder, test sonuçlarına göre öğrencinin bildiği konuları atlamasına ya da bilmediği konuları tekrar etmesine olanak sağlar. Bilgisayar destekli öğretim sırasında öğrenmede ki yapılacak hatalar, hata yapıldığı anda bilgisayar tarafından düzeltileceğinden öğrenci çok hızlı geri bildirim almış olur. Bu öğrencinin hataları tekrarlamasını önler ve düzeltmesini sağlar.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir.

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin ölçme aracına doğru cevap verdikleri,

2. Araştırmanın ilgili literatür bölümünde kullanılan kaynakların geçerli ve güvenilir olduğu,
3. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin akademik başarıları açısından anlamlı farklılığın bulunmadığı,
4. Araştırma örnekleminde öğrencilerin tutum ölçeğine doğru cevap verdikleri varsayılmıştır.
5. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan testlerden elde edilen verilerin geçerlilik ve güvenilirlik derecesinin yüksek olduğu varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma Kırşehir İl sınırları içinde ilköğretim düzeyindeki bir okuldaki (Cumhuriyet İlköğretim Okulu 7-C ve 7-D sınıfları) ve 63 öğrenci ile sınırlıdır.
2. Dört haftalık bir uygulamayı içeren, ilköğretim yedinci sınıf müfredatında yer alan “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi” konusu ile sınırlıdır.
3. İlköğretim okulları sosyal bilgiler dersi konuları ile ilgili olarak, piyasada mevcut ders yazılımları ve araştırmacının kendisi tarafından hazırlanan Powerpoint sunusu ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1975, s.9).

Öğretim: Belirli düzeydeki öğrencilere, belirli nitelikteki öğreticiler tarafından, belirli konuların, belirli yöntem ve tekniklerin kazandırılmasıdır (Tozlu, 1997, s.121).

Eğitim Teknolojisi: İletişim devriminin yarattığı, öğretmen, kitap ve yazı tahtası yanında öğretimsel amaçlar için kullanılabilecek iletişim araçları. Daha etkili bir öğretim sağlamak için, öğrenme ve iletişim ile ilgili araştırmalara dayalı, insan ve maddi kaynakları birlikte kullanılarak, öğrenme ve öğretme süreci bütününe belirli özel hedefler açısından sistematik olarak tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesidir (Yalın, 2001, s. 4).

Geleneksel Yöntem: Öğretmenin anlatma ve açıklamalarının ağırlık taşıdığı, yapılan anlatım ve açıklamalara ilişkin olarak öğretmenin öğrencilere sorular yönettiği ve cevapların istendiği bir yöntemdir (Hızal, 1982, s.56).

Bilgisayar Destekli Öğretim: Bilgisayarın sistem içine programlanan dersler yoluyla öğrencilere bir konu ya da kavramı öğretmek ya da önceden kazandırılan davranışları pekiştirmek amacıyla kullanılmasıdır. (Yalın, 2002, s.65)

Ön test: Öğretmenin öğreteceği ünite ve konularda öğrenciler öğrenime başlamadan verdiği test.

Son test: Öğretmenin sınıfta ele alıp bitirdiği konuyu kapsayan konu bitiminde öğrencilere verdiği testtir.

BÖLÜM II

2.1. İLGİLİ LİTERATÜR

Araştırmanın bu bölümü, Türkiye’de sosyal bilgiler dersinin kısa bir tarihi gelişimi, sosyal bilgiler dersinde kullanılan öğretim yöntemleri ve bilgisayar destekli öğretim yöntemi, sosyal bilgiler dersinin öğretiminde bilgisayar destekli öğretim yöntemini inceleyen araştırmalar ve konuyla ilgili başlıkları içermektedir.

2.2. Türkiye’de İlköğretimde Sosyal Bilgiler

Sosyal Bilgiler; ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı olarak tanımlanabilir (Erden, 1998, s.8).

İlk kez sosyal bilgiler adı altında bir dersin ilk ve ortaokullarda okutulmasını Condercet savunmuştur (Sönmez, 1999,s.32). Sosyal bilgiler dersinin eğitim programlarına girmesi ABD’de 20. yüzyılın başında toplumsal hayatın karmaşıklaşması sonucu meydana gelmiştir.

Sosyal bilgilerin bir konu alanı olarak eğitim programlarına girmesi ilericilik akımı çerçevesinde gelişen “demokratik toplum için vatandaş yetiştirme” görüşünün etkisi ile gerçekleşmiştir.

Eğitimciler 1930 ve 1940’lı yıllarda çocuk merkezli yaklaşımı benimsemişler ve sosyal bilgiler programının gerçekleşmesi için büyük çaba göstermişlerdir.

Oluşturulan bu program ile tarih ve coğrafya konuları ağırlıklı olarak uygulanmıştır. 1960'lı yıllardan 1970'li yıllara gelindiğinde “yeni sosyal bilgiler” adı altında bir reform hareketi başlatılmıştır. Bu hareket sonucunda, sosyal bilgiler dersinde tarih, coğrafya bilgilerinin ağırlığı azaltılmış, bunun yerine sosyoloji, ekonomi, siyaset ve sosyal psikolojiye ağırlık verilmiştir (Erden, 1996, s.43).

Ülkemizde sosyal bilgiler dersi, ilkönce 1952 yılında öğretmen okulları programına tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi dersleri yerine konmuş, daha sonra 1952 yılında toplanan “V. Milli Eğitim Şurası”nda ilk orta dereceli okullarda okutulması kararlaştırılmıştır. 1962 tarihli ilkokul program taslağına aynı ders, “toplum ve ülke incelemeleri” adı ile geçmiştir. 1968 tarihli yeni ilkokul programı ise aynı dersi sosyal bilgiler olarak benimsemiştir. İlköğretim okullarının 4.5.6.7. sınıflarda uygulamaya konulan sosyal bilgiler dersi programı 1998 yılının nisan ayında yayımlanan 2487 sayılı Tebliğler Dergisi ile yürürlüğe konulmuştur. Talim ve terbiye kurulu sosyal bilgiler dersi öğretim programını milli tarih ve milli coğrafya dersi programına göre farklı bir şekilde sunmuştur. Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ana başlıklara ayırarak ve detaylandırılarak, öğretmene planlama, amaç yazma, hedef belirleme ve ders işleme tekniği açısından kolaylık sağlayacak tarzda genişletilmiştir.

Günümüzde kullanılan ilköğretim okulu sosyal bilgiler 4.5.6.7. sınıflarda haftalık üçer saat olmak üzere, her sınıf için 36 haftada toplam 108 saatlik bir süre öngörülerek hazırlanmıştır (Kocaoluk, 1999, s.68).

2005–2006 Eğitim öğretim yılında ise sosyal bilgiler programı değişmiş yeni program kademeli olarak uygulamaya konulmuştur. 2005 yılında 4 ve 5. sınıflarda yeni Sosyal Bilgiler Programı uygulamaya konulmuş 6. sınıfta 2006 yılında, 7 sınıflarda ise 2007 yılında yeni program uygulamaya konulacaktır. Yeni programda günün koşullarına uygun olarak kullanılan uygun eğitim yöntemlerine yer verilmiş, öğrenci teorik bilgidan

arındırılarak araştırma yapan, uygulayan bir konuma geçirilmiştir. Çoklu zekâ ve bilgisayar destekli öğretime yeni programda yer verilmiş, ders işleme yöntemi buna göre hazırlanmıştır. Sosyal bilgiler dersinde tarih ve coğrafya derslerinin etkisi azaltılmış felsefe, psikoloji, eğitim, ekonomi, sosyoloji, antropoloji gibi diğer alanlara da yer verilmiştir.

Uygulamaya konulan son sosyal bilgiler programı, bu derste öğretmenlerin bilgisayar kullanımını zorunlu hale getirmektedir.

2.3. Eğitimin Tanımı, Eğitim ve Öğretim Teknolojisi

Eğitimi, yaşantıların yeniden örgütlenmesi ya da yenilenmesi olarak tanımlayan Dewey, her yaşantının, daha önceki yaşantılara dayalı olarak oluştuğunu ve bireyde değişiklik yaptığı için de daha sonra edinilecek yaşantıları etkileyeceğini belirtmiştir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999, s.26).

Eğitim bireyleri yaşama hazırlamasının yanı sıra yaşamın ta kendisini yansıtmaktadır. Bu da eğitim ortamlarının yaşamla içi içe olduğu gerçeğini vurgulamaktadır.

Eğitim ortamlarının temel işlevi, eğitim süreçlerine etkililik, zenginlik ve çeşitlilik sağlamaktır. Bu bağlamda; büyük kitlelere işlevsel eğitim hizmetleri götürmek, bireysel farklılıkları ve toplumun taleplerini göz önünde bulundurarak yüksek kaliteli eğitim sağlamak eğitimde sosyal adalet, demokrasi ve imkân eşitliğini yükseltmek, maliyeti düşürmek ve olanaklardan en üst düzeyde ve yaratıcı biçimde yararlanmak eğitim teknolojisinin vazgeçilmez gerekliliğini ortaya koymaktadır (Şahin ve Yıldırım, 1999, s.3).

Eğitim teknolojisi; “İnsanın öğrenme olgusunun” tüm yönlerini içeren problemleri sistematik olarak analiz etmek, bunlara çözümler geliştirmek üzere ilgili tüm unsurları (İnsan gücünü, bilgileri, yöntemleri, teknikleri, araç-gereçler, düzenlemeleri vb.) işe koşarak uygun tasarımlar geliştiren, uygulayan, değerlendiren ve yöneten karmaşık bir süreçtir (Yalın, 2003, s.5).

Öğrenme teknolojisi ise öğretimin eğitimin bir alt kavramı olduğu anlayışına dayalı olarak ve belirli öğretim disiplinlerinin kendine özgü yönlerini dikkate alarak düzenlenmiş teknolojisiyle ilgili bir terim olarak ifade edilmektedir (Yalın, 2003, s.5).

Yapılan tanımlarda da görüldüğü gibi eğitim teknolojisi ile öğretim teknolojisi kavramları birbirinin yerine kullanılsa da bu iki kavram birbirinden farklıdır. Öğretim teknolojileri, daha geniş bir uygulama alanının; yani eğitim teknolojisinin bir alt dalı olarak görülebilir. Bu durumda eğitim teknolojisi; öğretim, öğrenme, gelişim ve yönetim teknolojilerinin birleşmesinden oluşmuştur. Teknolojinin kullanılacağı alan ne olursa olsun, teknoloji seçimi için temel kriter teknolojinin ne için kullanılacağı, amacının ne olduğu ve bunun o alan için nasıl bir değer taşıdığı olmalıdır.

2.4. Sosyal Bilgilerde Öğretim Teknolojisi

Uygulanmakta olan sosyal bilgiler programının öğretiminde özellikle öğrenciyi aktif kılan, onu araştırmaya ve incelemeye sevk eden yöntem ve tekniklere yer verilmektedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretim teknolojisi bu alan için programlarda öngörülen özel amaçlara ulaşabilmesi için gerekli öğretim yapıları ve süreçlerden oluşan bir disiplin olarak ifade edilmektedir. Öğretim disiplini ise amaçlardan değerlendirmeye kadar bir dizi öğelerden oluşmaktadır (Erden, 1996, s.13).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojisi açısından sahip olması gereken yeterlilikler:

Öğretmenin;

1. Kişisel ve mesleki nitelik formasyonuna sahip olması,
2. Sınıfın havasını insan ilişkilerine dönük beceriler geliştirecek şekilde oluşturması,
3. Sınıftaki bireysel farklılıkları dikkate alması,
4. Öğrencilere ders anlatma yerine, onların konularını kendi kendilerine hazırlamalarına yardım eden rehber konumunda olması,
5. Öğrenme-öğretme sürecini, öğrenme-öğretme ilkeleri doğrultusunda düzenlemesi ve yürütmesi,
6. Öğrencilerin sosyal olay ve olguları yorumlayabilmeleri ve bağımsız yargıya varabilmeleri için onlara yardımcı olması,
7. Saptanmış olan hedef davranışlara öğrencilerin ulaşip ulaşamadıklarını tespit etmesidir (Alkan ve Kurt, 1998, s.93; Binbaşıoğlu, 1981, s. 49).

2.5. Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Yöntem; eğitim hedeflerine ulaşmak için kullanılacak tekniklerin, işlenecek konunun araç ve gereç ve kaynakların bütünlük oluşturacak biçimde örgütlenerek hizmete sunulan öğretim yoludur (Erden, 1996, s.98). Öğretmen, öğretim etkinliklerini düzenlerken öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanır. Her ders için doğru seçilmiş öğretim yöntem ve teknikleri, öğretimin amaçlarına ulaşmasına ivme kazandırır.

Farklı bir tanımla yöntem; bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli bir yoldur (Bal,Keleş ve Erbil,2002, s.68).

Teknik ise bir öğretim sistemini uygulamaya koyma biçimi veya sınıf içinde yapılan işlerin bütünüdür.

Yöntem ve teknik kavramları arasında iç içe bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkide

yöntem daha genel ve kapsamlı bir kavram olup, öğretim tekniği de içine almaktadır. Kısaca öğretim metodu belli görüş, ilke ve kurallara göre geliştirilmiş olan öğretim yapma yolu iken teknik öğretim metodunu uygulamaya koyma biçimidir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999, s.70).

Eğitimde yöntem kavramı ele alındığında, öğrencilere davranışları kazandırma işlemini nasıl gerçekleştireceği konusu karşımıza çıkmaktadır. Eğitim hedeflerinin gerçekleşmesi uygun bir yöntemin seçilmesiyle sağlanır (Demirel, 1996, s.71). Bu nedenle öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerini çok iyi bilmesi ve kullanılacak yöntemi iyi seçmesi gerekmektedir.

2.6. Sosyal Bilgiler Dersinde Yaygın Olarak Kullanılan Öğretim Teknikleri

Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde kullanılması uygun yöntem ve teknikler arasında; anlatım, tartışma, problem çözme, gösterip yaptırma (demostrasyon), örnek olay incelemesi, dramatizasyon ve bilgisayar destekli öğretim yer almaktadır (Uşun, 2000, s.65).

2.6.1. Anlatım Tekniği

Anlatım, öğretmenden öğrencilere doğru bilgi akışını sağlayan bir öğretim tekniğidir. Bu teknikte öğretmen sahip olduğu bilgi ve becerileri öğrencilere tek yönlü sunar (Erden,1996, s.102).

Bu yöntemin etkili bir biçimde kullanılması büyük ölçüde öğretmenin yetenek ve deneyimine bağlıdır. Anlatım tekniğinin bir takım yararları ve sınırlılıkları vardır. Yararlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Bu yöntemde iletişim tek yönlü olduğu için öğretmen kısa sürede pek çok bilgi aktarabilir.

2.Fikirler bir sıra ve düzen içinde açıklanır.

3.Bilgi düzeyindeki davranışların kazandırılmasında, ünite ve konuların özetlenmesinde, ders kitaplarında yer alan bilgilerin zenginleştirilmesinde etkili bir biçimde kullanılabilir.

4. Emek, zaman ve masraf bakımından ekonomiktir (Kemertaş, 1997).

Anlatım tekniğinin sınırlılıkları ise şunlardır:

1. Öğrenci pasif durumda olduğu için kısa sürede dersten sıkılabilir.
2. Öğrenci aktif olarak öğrenmeye katılmadığı için yüksek seviyeli bilişsel öğrenme olmaz.
3. Çocuk psikolojisine uygun değildir ve yaratıcılığı köreltir. Öğrenciyi dar görüşlü yapar ve ezberciliğe sevk eder.
4. Konuların anlatımında öğretmen birinci derecede rol aldığı için, öğrenciler topluluk önünde konuşma, girişim duygusu ve konuşma kuralları gibi vasıflara kolayca sahip olamazlar (Çilenti,1988; Küçükahmet, 1997).

Anlatım tekniği daha etkili kullanabilmek için uyulması gereken birtakım kurallar vardır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Öğretmen kullandığı dili ve kurallarını çok iyi bilmeli, zengin kelime dağarcımın yanı sıra, konuyu canlı ve heyecanlı bir şekilde anlatmalıdır.
2. Öğrenci kümesi iyi tanınmalı, özel ilgi ve ihtiyaçları bilinmelidir.
3. Anlatım sırasında sorulardan yararlanarak, anlatım canlı kılınmalıdır.
4. Öğretmen vereceği bilgileri iyi örgütlemeli, bilgileri basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru sıralamalıdır.
5. Anlatılan konularla ilgili örnekler verilmeli, örneklerin öğrenci yaşantısından ve öğrencilere saygı duyulan kişilerden seçilmesine dikkat edilmelidir.
6. Öğrencilerde dikkati sağlamak için ders sonunda hangi sorulara cevap verecekleri dersin başında belirtilmelidir.

7. Resimler, modeller, görsel ve işitsel araçlarla anlatım zenginleştirilmez.
8. Anlatım sonunda mutlaka değerlendirme yapılmalıdır (Çilenti 1988; Sönmez 1994).

2.6.2. Tartışma Tekniği

Tartışma herhangi bir grubun, bir başkasının yönetiminde belirli bir düzen içinde hepsini ilgilendiren sorunlar üzerinde ve belirli bir amaca yönelik karşılıklı görüşmelerdir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999, s.83).

Bu yöntemin amacına ulaşması için dikkat edilecek hususlar:

1. Konunun seçimine özen gösterilmelidir.
2. Tartışmanın yapılacağı fiziksel ortam daha önceden düzenlenmelidir.
3. Tartışılacak konu için iyi bir hazırlık gereklidir.
4. Tartışmaya katılan öğrenciler tanıtılmalıdır.
5. Tartışma konu ve problemi seçerken, öğrenciler arasında siyasi, din, ve şahsi girdaplar yaratmayacak, onların bilgi ve ilgileri içinde kalan, başlıklar seçilmesine özen gösterilmelidir.
6. Öğrencilerin birbirlerinin fikirlerine hoş görü ve saygı gösterilmesi konusuna özen gösterilmelidir.
7. Sınıf tartışmalarında sınıftaki bütün öğrencilere söz hakkı tanınmalıdır.

Tartışmada konu dışına çıkılmaması gerekir. Zaman iyi kullanılması, zaman darlığından tartışmaları özetleyerek toplantının kapatılması gerekir (Küçükahmet, 1997; Sönmez, 1994; Kemertaş, 1997; Erden, 1996;).

2.6.3. Problem Çözme Tekniği

Problem çözme yöntemiyle öğrenme yaklaşımı, bilimsel araştırma yöntemini temel almaktadır. Bu yaklaşımın özü, John Dewey'in genel problem çözme

yöntemindeki beş aşamaya dayanmaktadır (Küçükahmet, 2003, s.60).

1. Problemi tanıma
2. Geçici hipotezleri formüle etme
3. Veri toplama, organize etme, değerlendirme ve açıklama
4. Sonuca ulaşma
5. Sonuçları test etme

Öğrenciler problem çözme yöntemiyle, ilerde karşılaşlarına çıkacak sorunlar için, kendi bilgilerini kullanma, bilgi ve kanıt toplama, hipotez kurma yollarını edinmelerini sağlayacak beceri ve davranışları geliştirirler (Barth ve Demirtaş, 1997, s.36).

Barth ve Demirtaş'a göre (1997) sosyal bilgiler dersinde problem çözme işlemi altı basamağa dayanmaktadır.

1. Deneyim Aşaması: Problemin çözümü deneyim ile başlar. Deneyim ise öğrencinin çevrelerinden etkilendikleri veya etkinlikte bulunurken içinde bulundukları bir olgu olarak tanımlanır. Bütün deneyimlerin, problem çözme işlemini gerektirmesi mümkün değildir.

2. Çelişki ve Belirsizlik Aşaması: Problem çözmenin kalbi, gerçek değil, belirsizliktir. Problem çözme oluşturulan veriler, simetrik, yaratılmış değil sıra dışı ve karmaşık olan akılda tutulan şablona uymayanlardır. Bu aşamada öğrenci etkin bir problem çözümü için inceleme amacıyla problemi sahiplenmeye çalışmalıdır. Eğer deneyim; bir çelişki ya da belirsizliğe yol açmadığı durumlarda öğretmen, öğrencilere gerekli ek deneyimler, problemin keşfedilmesi ve belirlenmesine ilişkin eğitim vermek üzere harekete geçebilir.

Problemi Belirleme Aşaması: Çelişki belirsizlik karşısında artık öğrenci probleme ait bir açıklama yapma eğilimi gösterir. Probleme ilişkin açıklama ise,

problemin içinde görüldüğü sınırları(problem fikrini) ve yarattığı gerginliği (korku ya da kaygıyı) tanımlar.

4. Hipotez Oluşturma aşaması: Hipotez oluştururken kişi mümkün olan en kısa sürede, birçok olasılık düşünür. Bir problemin belirlenmesi sırasında hipotez yapılabilecek olanların sınırlarını üretir. Hipotez, bilinmeyenler konusunda, bilinen ve yaşanmış deneyimlerle yapılan tahminlere dayalı geçici bir açıklamadır.

5. Araştırma ve Kanıtlama Aşaması: Bu aşamada öğrenciler, kanıt kaynaklarını toplar ve değerlendirir.

6. Genelleme Aşaması: Genelleme hipotezin, problemin anlaşılmasına ne kadar iyi bir biçimde katkıda bulunduğu konusunda bir açıklamadır.

Bu bilgiler doğrultusunda okulda işlenecek konular, hayatta karşılaşılabilecek güçlükler şeklinde ele alınmalıdır. Problemi çözme aşamasında öğrencilerin; gerekli çözüm yolları aramasına, çözüm için gerekli bilgileri toplamasına, bu bilgileri karşılaştırıp değerlendirmesine, sonuca varmasına ve sonucu değerlendirmesine yardımcı olunmalıdır. Böylece öğrenci daha okuldayken problemlerin üstesinden gelmesini öğrenmiş olur.

2.6.4. Gösterip Yaptırma Tekniği

Gösterip yaptırma yöntemi, bir teknik yada işlemin uygulanmasını, araç ve gereçlerin çalıştırılmasını, önce gösterip açıklayarak sonrada öğrenciye alıştırma ve uygulama yaptırarak kazandırmanın amaçlandığı ortamlarda kullanılan bir öğrenme öğretme yöntemidir. Bu yöntemde fiziksel yada zihinsel beceriler, önce en uygun biçimiyle öğretmen tarafından öğrencilere gösterilir. Daha sonra öğrencilerden aynı becerileri tekrarlamaları ve uygulamaları istenir. Yanlışlar anında öğretmen tarafından düzeltilir. Çünkü yanlış kazanılmış becerilerin sonradan düzeltilmesi çok zor ve zaman

alıdır (Adıgüzel, 1998, s.24).

Bu teknik sosyal bilgiler dersinde harita, kroki, plan çizibilme gibi davranışlar kazandırılırken kullanılabilir (Yalın, 2003, s.63).

Bu yöntemin amacına ulaşması için dikkat edilecek hususlar:

1. Kazandırılacak davranışlar, önce öğretmen tarafından gerekli açıklamalar sırayla ve aşamalı olarak öğrenciye gösterilmeli; bütün öğrencilerin gösterilen işlemleri yapması sağlanmalıdır.

2. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi, zihinsel ve fiziksel becerileri kazanacak düzeyde olmalıdır.

3. Yanlışlar anında düzeltilmelidir. Çünkü yanlış kazanılmış davranışların düzeltilmesi zor ve uzun zaman alır.

4. Beceri aşamalı dizilmelidir. Bir basamak öğretilmeden diğerine geçilmemelidir.

5. Öğrencilere önce basit, kolay ve yapabilecekleri işler yaptırılmalıdır.

6. Derslik, atölye, laboratuvar, teknolojisi sınıfı kurallara uygun olarak düzenlenmeli; yeterli araç-gereçlerle donatılmalıdır (Sönmez 1994; Küçükahmet, 1997).

2.6.5. Örnek Olay İnceleme Tekniği

Örnek olay incelemesi, öğrenci merkezli olup belirli bir öğretim konusu ile ilgili gerçek hayatta karşılaşılan sorunların, sınıf ortamında neden, nasıl ve sonuç ilişkisine göre incelenerek çözümlenmesidir (Yalın, 2003, s.63).

Bu yöntemin amacına ulaşması için dikkat edilecek hususlar:

1. Öğrencilerin seviyesine ve konuya uygun bir örnek olay oluşturulmalıdır.
2. Olayın istenilen yönde tartışılmasını sağlayacak sorular hazırlanmalıdır.
3. Öğrencilerin bu etkinlikten yararlanabilmeleri için olayı iyice anladıklarından emin olunmalıdır.
4. Öğrencilerin yanlış çözümlemelere gitmeleri önlenmelidir.

Olayın bir bütün olarak değerlendirilmesi yapılmalıdır (Sönmez, 1994; Kemertaş, 1997).

2.6.6 Dramatizasyon Tekniği

Dramatizasyon istenildiği anda yaşanılmayacak olayların, öğrencilerin kendileri tarafından yaşanarak temsil edilmesidir (Erden, 1996, s.138).

Sosyal bilgiler dersinde; Atatürk'ün hayatı, Anadolu uygarlıkları, Osmanlı Devlet idaresi, Medreseler gibi birçok konuda dramatizasyona başvurulabilir. Böylece öğrenme daha kalıcı hale gelmektedir.

Dramatizasyon tekniğinin amacına ulaşması için dikkat edilecek hususlar:

1. Dramatizasyon grup içerisinde güven ortamı sağlandıktan sonra, öğrenci karakterine uygun roller belirlenmelidir.
2. Rol oynama düzeni kurulmalıdır.
3. İzleyenler neyi gözleyebilecekleri belirlenmeli ve not almaları sağlanmalıdır.
4. Gerekirse belli bölümle tekrar edilmelidir.
5. Gözlemden sonra olay tartışılmalıdır.

Etkinliğin tümü üzerinde öğrencilerin değerlendirmelerine yer verilmelidir (Küçükahmet, 2003; Yalın, 2003; Erden, 1996).

2.6.7. Bilgisayar Destekli Öğretim Tekniği

Bilgisayar destekli öğretimi uygulaması zordur. Ama tam anlamı ile uygulanırsa da öğretim için en çok ümit vaat edenidir. Diğer kullanım biçimlerine göre öğretmenlerin yetiştirilmesi, uygun donanımın belirlenmesi ve ders programlarıyla tutarlı ders yazılımlarının sağlanması gibi, yetenek, uzmanlık, çaba, zaman ve para gerektiren karmaşık ve uygulaması oldukça güç bir kullanım biçimidir (Uşun, 2000, s.51).

Buna rağmen, bilgisayar destekli öğretim birçok ülkede her geçen gün daha fazla önem kazanmaya başladığı görülmektedir.

Bilgisayar destekli öğretim; bilgisayarların sistem içine programlanan dersler yoluyla öğrencilere bir konu ya da kavramı öğretmek ya da önceden kazandırılan davranışları pekiştirmek amacıyla kullanılması olarak ifade edilmektedir (Yalın, 2003, s.165).

Bilgisayar destekli öğretimin amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Geleneksel öğretim yöntemlerini daha etkili hale getirmek
2. Öğrenme sürecini hızlandırmak
3. Zengin bir materyal sağlamak
4. Ucuz ve etkili öğretimi gerçekleştirmek
5. Gereksinmeye dayalı öğretimi gerçekleştirmek
6. Telafi edici öğretimi sağlamak
7. Öğretimde sürekli olarak niteliğin artmasını sağlamak
8. Bireysel öğretimi gerçekleştirmek (Uşun, 2000, s. 53).

Yukarıda açıklanan amaçlar, bilgisayar destekli öğretim, öğrenme-öğretme süreçlerinin öğrenci merkezli olarak düzenlendiği ve bilgisayarın bu yöntemde öğretim sistemini tamamlayıcı ve güçlendirici olarak kullanıldığını göstermektedir.

Kısaca bilgi verdiğimiz Bilgisayar destekli öğretim tekniği aşağıda ayrıntılı olarak tekrar ele alınıp incelenecektir.

2.7. Bilgisayar Destekli Öğretim

2.7.1 Bilgisayar Destekli Öğretim Kavramı

Bilgisayarın eğitimde kullanılmaya başlanmasıyla ortaya çıkan kavramlardan biri de bilgisayar destekli öğretim kavramıdır. Çok çeşitli bilgisayar destekli öğretim tanımları yapılmıştır.

Erden'e (1994, s.4) göre, bilgisayar destekli öğretim; bilgisayarların öğretimde öğretmenlere yardımcı olarak kullanılması bilgisayar destekli öğretim denir.

Ünal (1992, s.16) göre, bilgisayar destekli öğretim; bilgisayar ve öğrenci arasındaki eğitsel etkileşimden oluşan eğitsel ortamı ifade eder.

Varol'a (1996, s.23) göre, öğrencileri sürekli etkin tutan kendi öğrenme hızında öğrenmeyi sağlayan, öğrenileni kalıcı kılan, ilgilendiği konu ile ilgili sorulara yanıt veren ve yanıtın doğruluğunu anında denetleyen, konuları kısa zamanda sistematik olarak öğreten eğitim ve öğretim yöntemidir.

Büyüközer (1998, s.18) bilgisayar destekli öğretimi, öğretimde bilgisayarın, öğrencinin daha etkin öğrenmesini sağlamak amacıyla kullanılması olarak tanımlamaktadır.

Senemoğluna (1998, s.437) göre, bilgisayar destekli öğretim; öğrencilerin programlı öğrenme materyalleri ile bilgisayar kullanarak etkileşimde bulunduğu; diğer

bir deyişle, bilgisayar programları aracılığı ile öğrenmeyi gerçekleştirdiği, öğrenmelerini izleyip kendi kendine değerlendirebildiği bir öğretim biçimidir.

Yalın'a (2002, s.165) göre, bilgisayar destekli öğretim, bilgisayarın sistem içine programlanan dersler yoluyla öğrencilere bir konu ya da kavramı öğretmek ya da önceden kazandırılan davranışları pekiştirmek amacıyla kullanılmasıdır.

Bu tanımlarının hepsinin ortak yanı bilgisayarın öğretimde aktif araç olarak kullanılmasıdır. Yalnız burada bilgisayar öğretim sisteminin kitap, arkadaş, öğretmen gibi diğer bileşenlerinin yerine geçmez. Burada önemli olarak bilinmesi gereken ise; bilgisayarın kitap, laboratuvar, film vb. eğitim araçları gibi öğretmene yardımcı bir araç olmasıdır.

Bilgisayar destekli eğitim kavramı bilgisayar destekli öğretim kavramını da içine almaktadır. Bilgisayar destekli eğitim yöntemsel bazda incelendiğinde temel olarak dört farklı türde uygulanabilir (Türkoğlu, 2002, s.43).

1. *Laboratuvar Yöntemi*: Eğitimde bilgisayar teknolojisi kullanmanın en basit ve klasik yöntemi bir eğitim kurumuna laboratuvar kurmaktır. Bu yöntemin asıl amacı hedef kitleye bilgisayar okuryazarlığı kazandırmak ve dersleri laboratuvar ortamında mümkün olduğunca interaktif olarak sunmaktır. Okulların öğrenci sayılarının fazla olması sebebiyle, öğrenciler laboratuvardan dönüşümlü olarak yararlanmak durumundadır. Bu da öğrencilerin bilgisayarla iletişimini sınırlamaktadır.
2. *Her sınıfta PC Yöntemi* :Bu yöntemde her sınıfa bir adet bilgisayar, sunum cihazı ve gerekli çevre birimleri kurulur. Bu yöntemin amacı öğrencilere bilgisayar okuryazarlığı kazandırmak değil, her ders, bilgisayar teknolojisi ile

bütünleştirerek öğrenmenin kalitesini artırmaktır.

3. *Kişisel PC Yöntemi*: Bu yöntemde, her öğrencinin ve öğretmenin taşınabilir bir bilgisayarı vardır. Eğitim ortamına gelindiğinde öğretmen ve öğrenciler bilgisayarını okulun ağ yapısına entegre ederler eğitici ve öğrenci arasındaki tüm haberleşme elektronik ortamda yapılır. Ayrıca bu yöntemle eğitici ve öğrenciler evlerinden video konferans yoluyla derse katılabilirler. Bu yöntem diğer yöntemlere göre daha pahalı ve daha idealdir.
4. *İnternet yoluyla Eğitim Yöntemi*: Bu yöntem senkron ve asenkron olarak iki biçimde gerçekleştirilebilir. Senkron yöntemde; eğitici ve öğrenciler, gerçek zamanlı olarak video, konferans, chat gibi uygulamalarla günün belirli saatlerinde mekândan bağımsız olarak bir sınıf ortamıymış gibi eğitimi gerçekleştirirler. Asekron yöntemde; dersin içeriği internet ortamına aktarılır. İnsanlar zamandan ve mekândan bağımsız olarak internet sitesine bağlanarak eğitimlerini gerçekleştirirler.

Anlatılan bu dört yöntemden, okulun imkânlarına ve amaca uygun olanları saptanmalıdır. Özellikle video, konferans gibi yöntemlerle çeşitli sebeplere okul ortamına gelemeyen öğrencilerin sınıf ortamındaymış gibi derse katılımları sağlanabilir. Bedensel engelli öğrenciler ve uzun süreli rahatsızlığı olan öğrencilerin okula gelemeyeceği düşünülürse, bu yöntem bu tür insanlar için çok yararlı olacaktır.

2.7.2 Bilgisayar Destekli Öğretimde Kullanılan Temel Eğitim Yaklaşımları

Bilgisayar destekli öğretimin temeli, programlı öğretim yöntemine göre düzenlendiğinden diğer öğretim faaliyetlerinde olduğu gibi, bilgisayar destekli eğitimde de çeşitli öğretimsel etkinliklere yer verilmiştir. Bu farklı etkinlikleri içeren programları Hannafin ve arkadaşları şu şekilde sınıflandırmıştır (Şahin ve Yıldırım, 1999, s.18).

2.7.2.1. Alıştırma ve Uygulama Programları: Alıştırma ve uygulama programları; öğretim amaçlı olmayıp, öğrenilmiş konu üzerinde öğrencilere alıştırma yapma olanağı veren ya da öğrencinin önceden öğrendiği bilgileri hatırlamalarını ve kullanmalarını sağlayan programlardır (Ünal, 1992, s.18).

Alıştırma ve uygulama programları sonraki öğrenmeleri kolaylaştırmak için ön öğrenmelerin sağlam oluşmasında ve öğrenmelerde kalıcılığı sağlamada oldukça önemlidir.

İyi bir alıştırma tekrar programının belirgin özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Öğrencinin cevabı alındıktan sonra, yanıtının doğru ya da yanlış olduğu hemen bildirilir.
2. Programda sorulan sorularla ilgili dönüt ve düzeltme işlemleri anında bilgisayar tarafından yapılır.
3. Soruları cevaplama süresi kısadır.
4. Cevabın doğru ya da yanlış olmasına göre öğrenci yönlendirilir (Ünal, 1992, s.18-19).

Özetleyecek olursak, alıştırma uygulama programlarında, öğrenciye bir soru yöneltilir, cevabı alınır ve değerlendirilir. Öğrencinin cevabına göre ise uygun geri bildirimde bulunulur (Karaman, 1996, s.42).

2.7.2.2. Birebir Öğretim Programları: Birebir öğretim programları, tamamen öğretmenin görevini üstlenen, gerektiğinde yeni bilgiyi veren, verilen bilginin öğrenilmesi için alıştırma sağlayan, öğrenciye geri bildirim sunan, öğrencinin performansını değerlendiren ve öğrenciyi yönlendiren programlardır (Şahin ve Yıldırım, 1999, s.87).

Herhangi bir konuda hazırlanan birebir öğretim yazılımında bulunması gereken özellikler:

1. Programla gerçekleştirilecek eğitsel amaçlar belirlenir.
2. Eğitsel amaçlar basit bir dile öğrenciye verilir.
3. Program öğrencinin dikkatini çekecek şekilde düzenlenmelidir (renk, ses, grafik, çizim, vb.)Program, açık ve net bir dil kullanılarak, cümleler kısa, kolay ve anlaşılır şekilde düzenlenmelidir.
4. Programda ek bilgiye yer verilmelidir.
5. Öğrenciye istediği zaman sayfaya ve konuya gitme kolaylığı verilmelidir.
6. Ekran altında programı yürütmek için gerekli açıklayıcı bilgilere yer verilmelidir (Şahin ve Yıldırım, 1999; Aşkar 1998).

Kısaca bu programların en büyük avantajı, birebir öğretim ortamı sunarak öğrenciye kendi hızında öğrenme olanağı sunmasıdır.

2.7.2.3 Eğitsel Oyunlar: Eğitsel oyunlar öğrenme etkinliklerine oyun kuralları eklenerek hazırlanan ve öğrencinin güdülenme düzeyini yükseltmeyi amaçlayan programlardır.

Eğitsel oyun programları en çok öğrencileri ödüllendirmek ve onların derse ilgileri çekmek için kullanılır ve diğer öğrenme etkinliklerinin arasına serpiştirilir.

Oyun yazılımları; kuralları öğretmesi, yarış ortamı yaratması ve eğlendirici olması açısından, öğrencilerin hem zihinsel hem de duyuşsal gelişmelerine katkıda bulunabilir. Tüm bunların yanı sıra öğretmenler, eğitsel oyunun ne kadar öğretici olduğunu, yazılımın ne kadar iyi yapılandırıldığıyla paralellik gösterdiğini bilmelidirler.

İyi bir eğitsel oyun programının belirgin özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Oyun eğitsel nitelikli ve öğrenciyi öğrenmeye güdeleyecek bir araç niteliği taşımalıdır.
2. Oyunun sonunda pekiştirme olmalıdır.

3. Oyun ortamı renk, ses, grafik ve çizimlerle desteklenmelidir.
4. Öğrenciye oyun hakkında açıklayıcı bilgi sunulmalıdır (Ünal 1992; Aşkar, 1998).

Kısacası eğitsel oyunlar, bilgiyi öğrenciye oyun şeklinde sunan programlardır. Burada oyun, öğrenciyi motive etmek için kullanılmaktadır.

2.7.2.4. Benzeşim Programları: Benzetim programları gerçek hayatta öğrencilerin karşılaşabileceği tehlikeleri ya da olumsuzlukları sınıf ortamına taşımadan, gerçek hayata ait olayların veya olguların bilgisayar ortamında yaratılmasına ve bunlarla öğrenmenin sağlanmasına olanak veren programlardır (Şahin ve Yıldırım, 1999, s.20).

Bilgisayar ortamında benzeşimi yapılabilecek olayların türü konusunda herhangi bir sınır olmadığı rahatlıkla dile getirilebilir. Fakat benzeşim programlarının pahalı olması bu konuda belirli kısıtlamalara neden olmaktadır (Şeniş, 1993, s.5).

Benzeşim programları kullanarak sosyal bilgiler dersinde sınıfta dünya olaylarını gerçekleştirme ve tekrarlama olanağı sağlanır. Örnek olarak sosyal bilgiler dersinde herhangi bir yerin iklim koşulları verilerek öğrencilerden istenilen bitkinin yetiştirilmesi istenebilir.

Özetleyecek olursak benzetim programları; zamanı azaltma, süreci yavaşlatma, öğrencileri ortama katma, deneyleri güvenli kılması, olanaksız olanaklı kılması, para ve öteki kaynaklardan kazanç sağlama, gerektiğinde tekrar olanağı sağlama açısından etkili bir programdır (Şahin ve Yıldırım, 1999, s.20).

Sonuç olarak; bilgisayar destekli öğretimde kullanılan bu temel eğitim yaklaşımları, yazılımın sınıfta hangi amaç için kullanılacağı ile ilgilidir.

2.7.3. Bilgisayar Destekli Öğretimin Yararları

Bilgisayar destekli öğretimin birçok yararı bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Öğrencilerin aktif bir şekilde öğrenme-öğretme sürecine girmelerini sağlar
2. Öğrenci kendisine ait bir kişisel öğrenme ortamında çalışma imkânı bulur.
3. Bilgisayar destekli öğretim güvenlidir. Gerçek deneyler uzun, pahalı, tehlikeli veya aynı şartlar altında aynı sonuçlara ulaşmak çok zor olabilir. Bilgisayarlarla böyle deneyler daha hızlı, ucuz, tehlikesiz ve istenilen sonuçlar elde edilebilecek şekilde yapılabilir.
4. Her öğrenci kendi hızında öğrenir. Çabuk kavrayan öğrenciler diğerlerini beklemeden ilerleyebilmekte, öğretmen ilgisini daha yavaş kavrayan öğrencilere yoğunlaşabilmektedir.
5. Bilgisayar destekli öğretim öğrenciye tekrar olanağı sağlar. Ders saati ve programdan kaynaklanan sınırlılıklar nedeniyle iyi anlaşılamayan konuları, öğrenci istediği zaman ve yerde istediği kadar tekrar edebilir.
6. Bilgisayar destekli öğretim öğrenciye anında dönüt vererek bilgilerin pekişmesini sağlar, öğrenmeyi hızlandırır.
7. Bilgisayar destekli öğretim öğrenme sürecini hızlandırmakta dolayısıyla öğretmen ve öğrenciye daha çok zaman kazandırmaktadır.
8. Bilgisayar destekli öğretim öğrenciye ders saatlerini, kendi gereksinim ve olanaklarına göre düzenleme imkânı sunar.
9. Bilgisayar destekli öğretimin sağladığı sürekli etkileşim ortamı, bütün öğrencilerin aktif bir şekilde öğrenme ortamına katılmasını sağlar.
10. Öğrencilere sunduğu resim, ses, görüntü gibi çoklu ortamlarla öğretim etkinliklerini zenginleştirir. Algılamayı ve akılda tutmayı kolaylaştırır.

Her çeşit zekâ yapısına sahip bireyin öğrenmesini sağlayabilir.

11. Bilgisayar sunduğu çeşitli eğitim durumları ile derse ilgiyi ve öğrenci motivasyonunu artırır.
12. İyi düzenlenmiş bilgisayar ortamları; çocukları soyut düşünmeye yönlendirirken, onların matematiksel nesne ve etkinlikler arasında, sezgisel ve analitik bağ kurmalarına yardımcı olur.
13. Öğrencilere, matematiksel düşünme ve tahmin yeteneklerini geliştirmek için açık uçlu birçok araştırma yapma imkânı verilir.
14. Öğrencilere, sınıfta, okulunda ya da dünyada herhangi bir yerdeki öğrencilerle çalışma imkânı sağlar. Grupla çalışmayı özendirir.
15. Bilgisayarlar öğrencilerin kavrama gücünü göstermek için kullanıldığında yaratıcı, eleştirel düşünme ve problem çözme gibi üst düzey düşünme becerilerini artırıcı ve bunları kolaylaştırıcı niteliktedir.
16. Bilgisayar destekli öğretim bilgisayar okuryazarlığının gelişmesini sağlar.
17. Kendi kendine öğrenme ve keşfetme ile öğrencinin özgüvenini artırabilir.
18. Öğrencinin kat ettiği aşamalar ve bu aşamalardaki başarısı hakkında bilgi depolayarak hem öğrencinin hem de öğretmenin öğrenim sürecini takip etmesini kolaylaştırır. Öğrenciye ve öğretmene gelinen seviyeyi gösterir.
19. Öğrencinin program sonundaki performansını ölçüp, öğrenciye performansı hakkında anında bilgi sunar.
20. Öğrencilerin çeşitli alanlarda bilgi, yetenek, beceri düzeylerini tespit edilmesi, ülke ya da okul genelinde başka öğrencilerle karşılaştırılması, aşarı ya da başarısızlık durumunu etkileyen çeşitli faktörlerin incelenmesi açısından eğitimcilere önemli sayısal veriler sunar.
21. Öğretmeni dersi tekrar etme, ödev düzeltme gibi görevlerinden kurtararak, ona öğrencilerle daha yakından ilgilenme ve verimli çalışma zamanı kazandırır.
22. Öğrencilere belgeleme, dosyalama ve belgelere başvurma alışkanlığını kazandırır.

23. Eğitimcilerin, kendi bilgisayar destekli öğretim programlarını ve materyallerini geliştirmelerini sağlar.
24. Öğrenciye daha çok bilgiye ulaşma imkânı verir.
25. Yapılan hatalar sadece makine başında oturan öğrenci tarafından görüleceğinden öğrenciyi sıkıntıya sokmadan çalışma olanağı sağlar.
26. Yapılan sınavların sürelerini kısaltır. Sınavın ölçme ve değerlendirme işlemi çok hızlı bir şekilde yapılabilir (Keser,1995 ; Ünal,1992; İnan, 1997; Uslu,1990; Akpınar, 1999; Karahan ve Yavuz, 2000).

Ayrıca yapılan pek çok araştırmada, bilgisayar destekli öğretimin çocuğun dil gelişiminde ve ortaklaşa oyunlar kurmasında yararlı bir aktivite olduğu bulunmuştur. Bilgisayar destekli öğretim, yeni öğrenmeler için heyecanlandırıcı ve dinamik bir eğitim yoludur. Bilgisayar Destekli öğretim, öğrencilerin görsel ve manipülatif yöntemlerle zenginleştirilmiş bir ortamda öğrenilmesini sağlar. Bilgisayar destekli öğretimde dikkati dağıtan etkenler en aza indirgenmiştir (Arı ve Bayhan, 2000, s.24).

Bilgisayar Destekli Öğretimin görüldüğü gibi bir çok yararı bulunmaktadır. Bilgisayar destekli öğretim ile belli alanlarda, öğrencilerin bireysel yönetimli öğretimi mümkün ve daha basit hale gelmektedir. Bilgisayar destekli öğretim ile mantık, yabancı dili piyasa araştırması ve programlanabilen diğer herhangi bir içerik öğretilir (Hesapçıoğlu, 1994, s.198).

Maddeler halinde sıraladığımız bu yararların yanında bilgisayar destekli öğretimin bir takım sınırlılıkları da söz konusudur.

2.7.4. Bilgisayar Destekli Öğretimin Olumsuz Yönleri

Bilgisayar destekli öğretim sınırlılıklarını ise şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Yazılım maliyeti yüksek ve masraflıdır.

2. Donanımların satın alınması, kurulması ve bakımı pahalıdır (Donanım maliyeti de hızla düşmektedir).
3. Yazılımların izinsiz çoğaltılabilmesi yazılım üreten ilgili kurumlarca önlenebileceği için çoğaltımında güçlükler çekilebilir
4. Donanım ile ilgili arızaların giderilmesinde teknik eleman eksikliği önemli bir sorundur.
5. Bilgisayar destekli öğretim için hazırlanmış bir planın, elektriklerin kesilmesi ile uygulama imkânı kalmaz. Dolayısıyla programda aksamalara neden olabilir.
6. Bilgisayar kendini çalıştıracak programa bağlıdır. Program yazılımcıları bir takım olanakları dikkate almazlarsa, öğrencinin yaratıcılığını engelleyebilir.
7. Eğitimcilerle bilgisayar uzmanları arasında gerekli koordinasyon ve iletişim kurulamamış olmasının getirdiği sınırlılıklara sahiptir.
8. Kaliteli öğretim materyali sağlamak zordur.
9. Gerekli yetişmiş Bilgisayar destekli öğretim uzmanı bulunmamaktadır.
10. Makine öğretiminde insancıl yaklaşımı kaldırabilir.
11. Öğretim materyalinin planlanması uzmanlık gerektirir.
12. Bilgisayarlar doğal ses ve görüntü bakımından sınırlıdır.
13. Bilgisayar programlarını ve yazılımlarını öğretmenin kullanması zordur.
14. Kimi öğretmen ve öğrenciler bilgisayarı adeta sihirli bir kutu gibi algılayarak çok çaba harcamadan öğrenmenin gerçekleşmesini beklemektedir.
15. Günümüzde bilgisayarın kullanım alanı evde, işyerinde hızla yaygınlaşması nedeni ile bilgisayarın motive edici etkisi azalmıştır.
16. Öğretmen dikkat etmezse, öğrencilerin kendi aralarında ve öğretmenle olan sınıf içi etkileşiminde azalma görülebilir.
17. Duyuşsal ve psiko-motor davranışlar bilgisayarlarla etkili bir biçimde öğretilmemektedir.
18. Bazı öğrenciler, bilgisayarlı öğrenmenin aynı yönde adım adım kontrolüne ve öğretme işlemine itiraz edebilir. Yetişkin öğrenciler bilgisayarın bilgi

verişinden daha hızlı şekilde bir kitabın sayfalarını gözden geçirebileceklerini veya okuyabileceklerini düşünebilirler.

19. Bilgisayar kullanma, öğrencilerin fiziksel ve psikolojik gelişmelerini olumsuz etkileyebilir. Şiddet içeren oyunlar çocukları sabırsız ve hoşgörüsüz yapmaktadır (Alkan 1996; Bal,Keleş ve Erbil 2002; Ergin 1995; Demirel 1999; Namlu 1999).

Aslında yukarıdaki sınırlılıkların birçoğu her geçen gün ortadan kalkmaktadır. Örneğin kullanım alanı genişledikçe, Milli Eğitim Bakanlığı yazılımları kendisi ürettiği takdirde maliyet hızla düşecektir. Yine bilgisayarın kullanım alanı her geçen gün arttığı için donanım maliyeti de hızla düşmektedir ve bilgisayar hayatın bir parçası haline geldiği için yetişmiş eleman sıkıntısı da ortadan kalkmaktadır. Her yıl üniversitelerden yüzlerce bilgisayar alanında yetişmiş nitelikli insan mezun olmaktadır. Bilgisayar bölümünden mezun olmayan, örneğin “sosyal bilgiler öğretmenliği” alanından mezun olan bir kişi de bilgisayar dersi aldığı, üniversite hayatı boyunca bilgisayarla iç içe olduğu için bilgisayara yabancı değildir. Yani yukarıda saydığımız sınırlılıklar her geçen gün azalmaktadır. Ama burada yine tersi bir şeyi belirtmekte yarar vardır. Bilgisayarın bu kadar yaygın hale gelmesi motive edici özelliğini de yitirmesine neden olmaktadır.

Bilgisayarın eğitimdeki fonksiyonu bir kenara atılıp görmezlikten gelinemeyeceğine göre, bilgisayar en uygun ve en çok yarar sağlayacak şekilde düzenlenip çocuklara öyle sunulmalıdır. Bunun için de çocuğun gelişim düzeyine göre eğitsel açıdan destekleyici eğitim programları oluşturulmalı ve bilgisayar destekli öğretim programları eğitim müfredatı içine uygun zamanlama yapılarak yerleştirilmelidir (Arı ve Bayhan, 2000, s.25).

2.8. Bilgisayar Destekli Öğretimde Öğretmenin Ve Öğrencinin Rolü

2.8.1. Bilgisayar Destekli Öğretimde Öğretmenin Rolü

Öğretmenlerin kazanmaları gereken beceri, bilgisayarın nasıl çalıştığı, neleri yapabildiği, nasıl programlandığı gibi konulardan çok, öğretmenin kendi branşındaki programlardan hangisinin, hangi konularda yeterli olduğu, öğrencilere ne sağlayacağı, bilgisayarın sağladığı ölçme ve değerlendirme verilerinden, öğrenciyi değerlendirme ve yönlendirme amacıyla hangi bilgilerin üretilebileceği gibi konularda yoğunlaşmaktadır (Şahin ve Yıldırım, 1999, s.58).

Bilgisayarların öğretmenlerin yerini alması ihtimali, BDE gündeme geldikten sonra tartışılmıştır. Ancak şu bir gerçektir ki, bilgisayarların öğretmenlerin yerini alması mümkün değildir.

BDE öğretmenin yerine geliştirilen değil amaç itibariyle öğretmede yardımcı olacak bir araçtır. Bu faydalı araç, öğrenmeyi daha kolay ve zevkli hale getirecektir (Titiz, 1987, s.13).

Bilgisayar destekli öğretim, bilgisayarın bir dersin öğretiminde bir araç olarak kullanılmasıdır. Eğitsel ders yazılımları kullanan öğrenciler, bilgisayar başında kendi öğrenme hızları doğrultusunda konuyu öğrenebilirler.

Öğretmenlik meslek bilgisi kapsamında, öğretimin verimini arttırmaya ve her öğrenci için üst düzeyde öğrenmeyi amaçlayan öğretimde denetimi sağlamak için öğretmenin öğretim etkinliği öncesinde, sırasında ve sonrasında kullanması gereken

kimi nitelikleri de olmalıdır. Bu nitelikler bilgisayar destekli öğretime aktarıldığında karşımıza çıkan tablo şöyle olacaktır;

- 1 Öğretmen, yardımcı bellek birimlerinde ortaya çıkabilecek bir arızayı teşhis edip, sorumlulara telefonla aktarabilecek düzeyde, teknik terimleri öğrenmiş olmalıdır.
- 2 Öğretmen telefon veya yazıyla kendisine iletilen silme, kopyalama gibi basit işlemlerden oluşan bir süreci gerçekleştirebilecek beceri düzeyinde olmalıdır.
- 3 Öğretmen bir bilgisayarın onarım gerektirdiği durumu, basit bir müdahaleyle çözümlenebilecek durumlardan ayırt edebilmelidir.
- 4 Öğretmen donanımdan kaynaklanan problemleri, yazılımdan kaynaklanan problemleri ayırt edebilmelidir.
- 5 Öğretmen birkaç dakikada çözemeyeceği, yardıma ihtiyaç gerektiren durumları çok kısa süre içerisinde teşhis edebilmelidir. Ancak böylelikle ders içinde ortaya çıkan ve çözümü zaman alacak bir problemi çözmeye çalışarak zaman kaybetmesinin önüne geçebilir.
- 6 Uzun bir süre bilgisayar kullanıcısı olanlar, yukarıda sıralanan niteliklerin ancak orta vadede ve bilgisayar kullanımıyla edinebileceğini bilirler. Bu niteliklerin kazandırılmasında eğitim, sadece bu sürecin biraz kısaltılmasını sağlayabilir.
- 7 Her şeyden önce öğretmenin bilgisayar destekli öğretime inanması gerekir. Bilgisayar onun karşısında değil, yanında yer aldığına inanmayan bir öğretmenin her şey ne kadar kusursuz düzenlenirse düzenlensin uygulamayı sabote etmesinin önüne geçilemez.
- 8 Bilgisayar öğretmenin en çok zamanını alan şeyleri üstelenecektir. Öğretmene bu şekilde boşalan zamanı, eğitimin verimliliği ve kalitesini yükseltmek için, nasıl kullanması gerektiği öğretilmelidir. Bu, öğretmenin daha önce alışmış olduğu eğitimin bir bölümünün tekrarlanması anlamına

gelebilir. Ancak belirli bir süre bilgi aktarıcı olarak görev yapan öğretmende, kolay kolay silinmeyecek alışkanlıkların olduğu unutulmamalıdır.

- 9 Gerek bilgisayar programlarının sahip olduğu imkanları kullanarak gerekse sınıf içinde dolaşıp öğrencileri gözleyerek izlemek, öğretmenin en önemli görevlerinden biri durumuna gelecektir. Öğretmene bu konuda yardım edilmelidir. Kaldı ki aktarma işinin bilgisayar tarafından üstlenildiği uygulamalarda, öğrencinin durumunu gösteren ipuçları değişir. Öğretmenlerin bu konuda da bilgilendirilmesi gerekir. Ayrıca öğrencide teknoloji tarafından izlenme duygusunun yaratılmaması gibi ayrıntılar da bilgisayar destekli öğretimin başarısını artırmak için önem taşır.
- 10 Öğretmen sınıf içerisindeki davranışlarında, öğrenciyi izlemek dışında da önemli değişiklikler beklenebilir. Öğrencilerin anlamadıkları yerlerde soru sormalarını sağlamak, geleneksel yaklaşımdan daha büyük önem taşır ve daha zordur. Bilgisayar benzetimleriyle oluşturulmuş olan deney ortamlarında öğrenciler için de yeni uygulama olması açısından yönlendirme ihtiyacı oldukça yüksektir. Bilgisayar destekli öğretimin sağladığı bireysellik imkânını zedeleyecek davranışlardan kaçınılması için, bazı alışkanlıklardan kurtulmak gerekir. Bu tür örnekler çoğaltılabilir. Bütün bu örnekler, öğretmenlerin daha önce karşılaşmadıkları durumlardır ve bu durumlarda nasıl davranılacağı öğretmene öğretilmelidir.
- 11 Ders bittikten sonra, öğrencilerin dersi izlemesi sırasında elde edilen ve bilgisayara kaydedilen veriler varsa, bu verilerin değerlendirilmesi de, bilgisayar destekli öğretimin önemli potansiyellerinden biridir. Öğretmenin bu konuda da desteğe ihtiyacı vardır. Sınıf içindeki uygulamalardan elde edilen verilerin nasıl değerlendirilebileceği önemli bir eğitim ihtiyacıdır. Sonuçların daha önceki yıllardaki sonuçlarla ve

diğer sınıflarla karşılaştırılmasının sağlayabileceği avantajlar, öğretmene önemli ufuklar açar.

- 12 Kolaylıkla görülebileceği gibi, bilgisayar destekli öğretim de görev alacak öğretmenlerin yetiştirilmesi problemi, bilgisayar ağırlıklı değil eğitim ağırlıklı bir eğitim programı gerektirir (Arı ve Bayhan, 1999, s.36)

2.8.2 Bilgisayar Destekli Öğretimde Öğrencinin Rolü

Öğrencilerin her şeyden önce derse olan ilgileri arttırılmalıdır. Yani öğrenci güdülenmelidir. Bilgisayar ortamlı bir ders daha eğlenceli ve dikkat çekici olabilir. Bilgisayarlar sayesinde öğrenci dönüt alma avantajına kavuşacaktır bu da öğrencinin o derse olan ilgisini ve motivasyon derecesini arttıracaktır. Görsel, işitsel olanakları bir arada istenilen kalitede sunduğunuzda öğrencilerde öğrenme yeteneği artacaktır. Ayrıca bilgisayar kullanırken bağımsız olan öğrenci için başarısızlık kaygısı ortadan kalkacaktır, kendine özgüvenin artmasında yardımcı olacaktır.

Yeni teknolojiler öğrenme ve öğretme sürecini birçok açıdan değiştirmiştir. Mikrobilgisayarların okullara girmesi öğretmenin rolünü etkilediği, değiştirdiği gibi öğrenme-öğretme sürecinde de değişiklikler yaratmıştır. Bu ise öğretmenin nasıl öğreteceği konusunda da değişiklikler getirmiştir. Yapılan çalışmaların çoğu, öğrencilerin bilgisayar ile çalıştıkları zaman kendilerini bağımsız hissettikleri ve teknolojiyi kullanabildikleri içinde doyum sağladıklarını göstermiştir. Ayrıca bilgisayarla çalışan öğrencilerin motivasyon düzeylerinin de yüksek olduğu görülmüştür. Bilgisayar destekli öğretim, öğretimi kişisel, bireysel ihtiyaçlara göre ayarlayabildiği için öğrencinin derse olan ilgisinde ve güdülenmesinde etkili olur. (Şahin ve Yıldırım, 1999, s.48).

Öğrenciler, bilgi verildiği sürece tüketen, edilgen konumdan bilgiyi araştıran, bulan ve işleyen konuma getirilmelidir. Kaynaklara yüzde yüz güven yerine, sorgulayıcı,

araştırmacı, kuşkucu bilinç yerleştirilmelidir. Serbest kaynak kullanımının getireceği avantajlar, öğretmen-öğrenci arasındaki sert çizgiyi yumuşatacaktır. Bazı durumlarda öğrenci, öğretmenden daha hazırlıklı olacaktır. Geleneksel yöntemlerin kullanımından daha fazla ortaya çıkacak bu olgunun yeni sınıf yapısında gerek öğretmen gerekse öğrencilerin pasif ve durağan durumdan etkin hale gelmesi, şüphesiz öğretmene daha fazla yük getirecektir. Bunun bir otorite boşluğu olmadığı ve katılımcılığın ve eşitliğin başarıyı yükselteceği, hatta sinerji yaratacağı her iki tarafa da aktarılmalıdır (Şahin ve Yıldırım, 1999, s.49).

Türkiye Bilişim Derneği'nin 2000 yılında “çağdaş eğitim ve bilişim teknolojilerinin eğitimde kullanılmasına” yönelik yaptığı bir çalışmaya verilen cevaplar öğrencilerin konuya ne kadar ilgili ve duyarlı olduğunu gösteriyor;

- Okulumuzdaki bilgisayarların kullanıma sunulmasını istiyorum.
- Türkiye’de özellikle maddi sıkıntılar nedeniyle bilgisayar sektörünün gelişmemesine bizi yönetenlerin ilgisiz kalmasını kınıyorum.
- Bizleri her ne kadar dinlemesiniz de bizim sizlerden bir ricamız, o da; bizimle biraz ilgilenmeniz ve bizlere çağdaş eğitimin temeli olan bilgisayardan yararlanma olanağı sunmanız. Şimdiden sizlere teşekkür ediyorum.
- Bilgisayarım yok, mutsuzum.
- Bilgisayarlı eğitimin ülkeye katkıda bulunacağına eminim. Bu yüzden bilgisayarlı eğitimi destekliyorum.
- Bilgisayar, çağın teknolojisini takip eden yeni teknolojileri yaratabilmek için zorunlu bir ihtiyaçtır.
- Artık Türkiye’nin bir şekilde Avrupa’yı yakalaması gerekiyor. Bunun tek yolu da Bilgisayar teknolojisinin önderi olmaktır. Biz öğrencilere bu olanakları sağladığınız için teşekkürler...
- Eğitimde bilgisayarın artık her okulda uygulanması lazım
- İçinde bilgisayarın olmadığı bir eğitim, cahil bir toplumun oluşmasına bir ön

hazırlıktır.

- Yeni bir eğitim, yeni bir dönem... ve yeni dönemler için bilgisayar bilen insanlar... ve bunlar için de bilgisayar kullanmayı bilen insanlar ile dolu bir ortamda yaşamak istiyorum. Ulu önder Atatürk'ün dediği gibi, çağın gereklerini asla ihmal etme! İstikbale kavuşmak için çok çalışmak gerekir.
- Her eve bilgisayar, her okula bilgisayar...
- Türkiye'yi çağdaş uygarlık seviyesine bilgisayarsız çıkaramazsınız...
- Ben eğer Türkiye gibi çağdaş bir ülkede yaşıyorsam herkes gibi bir şeyler talep edebilmeliyim. Bu bir soygun olmayacak sadece bir bilgisayar istiyorum...

Verilen cevapların özünde teknolojiye duyulan açlık var. Eğer ortam hazırlanırsa bilgisayar destekli öğretim için kendilerine verilecek tüm rollere hazır görünüyorlar (Özek, 2002, s.20).

2.9. Bilgisayar Destekli Öğretim Yapılan Sınıflarda Öğretmenler Ne Yapmalı?

Aşağıda bilgisayar destekli öğretim verilen sınıflarda, öğretmenin bilgisayarları ve eğitim yazılımlarını bir öğretim metodu olarak nasıl kullanması, sınıflarda ne yapması gerektiğine ilişkin bilgiler verilecektir.

2.9.1. Öğretmenin Tavrı

Bilgisayarın kullanıldığı bir sınıfta eğitim veriliyorsa, klâsik sınıf ortamından farklı bir ortamda olduğu bir gerçektir. Bu yüzden sınıf içi denetimde farklı yöntemler uygulamak gerekebilir. Bu durumda öğretmen doğrudan bilgiyi aktaran kişi olmaktan çok bilgiye yönlendiren kişi olmalıdır.

Bilgisayar destekli öğretim yeni bir alan olduğu için, başlangıçta birçok konuda

öğrencilerin yardıma gereksinimi olabilir. Öğretmen, Bilgisayar kullanımı sırasında öğrencilerin yapmamaları gereken davranış ve hareketleri açık ve net bir biçimde ortaya koymalı, böylece öğrencilerin bilgisayarın oyuncak değil, bir eğitim aracı olduğunu kavramalarını sağlanmalıdır. Sınıfı etkin bir biçimde yönetebilmek için sabırlı ve esnek bir tavır takınarak sınıf yönetimine hâkim olmak ve bilgisayar kullanımı sırasında çıkabilecek güçlüklerle karşı önceden öğretmen açısından hazırlıklı olmak gerekir. Bilgisayar kullanımına yabancı olmaktan kaynaklanan güçlükler ortadan kaldırılabilir. (<http://www.egitim.com/genel/2006,Nisan> 24).

2.9.2. Yazılımların Kullanım Zamanı

Bilgisayar, kullanılan ders kitapları ya da lâboratuvar malzemeleri gibi etkili bir ders aracıdır. Burada öğretmenin hedefi öncelikle, günlük ders işleyişi sırasında, en yeni teknolojilerin ürünü olan bilgisayarı ne zaman kullanacağına karar vermek olmalıdır. İlköğretim müfredatına uygun hazırlanmış yazılımlarla, sınıfta işlediği konuya uygun olarak, etkileşimli deneyler, oyunlar, alıştırma testler ve ansiklopedi bölümleri ile zenginleştirilmiş yazılımlar rahatlıkla sınıflarda kullanılabilir.

2.9.3. Hazırlık Evresi

Dönemin başladığı ilk hafta öğrencilere kullanacakları yazılım ve donanımlarla ilgili bilgi vermek ve onların bu yeni düzene alışmalarını sağlamak yararlı olur. Bunu yaparken de yıl boyu kullanılacak yazılımlar ve bilgisayar kullanımıyla ilgili temel bilgiler aktarılmalıdır. Bu yöntemle öğrencilerin bilgisayar kullanım düzeyleri, yazılım ve donanımlara yatkınlıkları konusunda bilgi sahibi olunabilir. Bu konuda eksik olan öğrencileri en başta belirleyerek onların bilgisayar kullanımı bilgilerini artırmak, daha sonra karşılaşılabileceğiniz sorunları azaltacaktır. Hazırlık evresi sona erdikten sonra öğrenciler yazılımla ilgili etkinlikler yapabilir.

2.9.4. Sınıf Yerleşimi

Sınıfta kullanılacak bilgisayarların sayısına bağlı olarak yapılacak bir sınıf düzenlemesinde öğrencilerin kullandığı bilgisayar ekranlarının tümünü görebilmeniz öğretmen için daha yararlı olacaktır. Böylece öğrencilerin dersleriyle ilgilenip ilgilenmediklerini, çalışmalarında hangi aşamada olduklarını kontrol edilebilir. Ekranların tamamının görülmediği durumlarda da bilgisayar masalarını, aralarında dolaşabilecek ve öğrencilerin çalışmalarını takip edebilecek şekilde düzenlenmelidir. (<http://www.egitim.com/genel/2006,Nisan> 24).

2.9.5. Bilgisayar Destekli Öğretim Yapılan Sınıflardaki öğretmenlere Öneriler

- 1 Bilgisayar kullanırken uyulması gereken kuralların olduğu bir liste her öğrenciye gönderilebilir ve bir örneğini de sınıfa asılabilir.
- 1 Öğrencilerin bilgisayarlarına ulaşarak yaptıkları iş hakkında bilgi edinebilmek için bilgisayarların birbirlerine bir ağla bağlı olduğundan emin olunmalı.
- 2 Öğrencilerin çalışırken birbirlerinden fikir almalarını, grup çalışmaları yapmalarını desteklenebilir.
- 3 Öğrenciler kendilerine verilen ödev ve projeleri okuldaki bilgisayar laboratuvarlarında bireysel ya da grup çalışmaları ile yapılabilir.
- 4 Projektör ya da bir televizyon ekranı kullanarak öğrencilerin yaptıkları çalışmaları sınıfla paylaşmalarını ve kendilerini değerlendirmelerini sağlanabilir.
- 5 Öğrencilere kendi ekranlarını özelleştirme yani istedikleri rengi, fontu, sesi vs. ayarlama fırsatı verebilir ve böylece yazılımı kullanırken kendilerini daha etkin hissetmelerini sağlanabilir.
- 6 Öğrencilere yaptıkları çalışmaları kendi adlarıyla kaydetme alışkanlığı kazandırmak için yaptıkları işin adını taşıyan bir dosya yaratmayı ve tek bir bilgisayarı paylaşıyorlarsa kendilerine ait klâsörler içine yeni klâsörler açmayı öğretilir.
- 7 Özel klâsörlerde dönem boyunca öğrencilerin yaptıkları çalışmaların kaydını

tutabilir ve yapılan iyi ödevleri ilerde örnek amacıyla kullanılabilir.

- 8 Öğrenciler beğendikleri resimleri toplu hâlde saklamak için bir klâsör oluşturulabilir.
- 9 Öğrencilere arama motorlarını kullanma öğretiler. Örneğin öğrenciler "Başlat" menüsünden ulaşılan "bul" ile bilgisayarda istedikleri dosyayı arayabilir, "Düzen"den ulaşılan "bul" ile sayfa içinde aradıkları kavrama rahatça ulaşabilir ya da Internet'te yer alan arama motorlarını kullanarak istedikleri kavramı içeren web sitelerine girebilirler.
- 10 Günlük ödevlerle ilgili bilgileri ailelere yollayarak, evde ailelerin çocuklarının eğitimleriyle ilgilenmelerini sağlanabilir.
- 11 Aileleri internet kullanımı konusunda bilgilendirmek için veli toplantıları düzenlenebilir.
- 12 Ödevleri bilgisayar yoluyla gönderip, konuyla ilgili web adresleri de önerilebilir.
- 13 Sınıfa ait bir web sitesi oluşturabilir böylece bu siteyle aileleri; okul ve sınıf konusunda bilgilendirilebilir.
- 14 Kendi okul ve sınıf sitesinde yer almak üzere hazırlanacak eğitim siteleri bağlantı listesiyle, aileler ve öğrencilere evden bu sitelere ulaşma olanağı sunulabilir.
- 15 Günlük ziyaret edilecek siteler listesi oluşturarak, öğrencileri ziyaret edecekleri web adresleri konusunda yönlendirme yapılabilir.
- 16 Öğrencilerinizin faydalı web sitelerine girmelerini sağlamak amacıyla önceden oluşturulan bir çocuk portalları listesi sağlanabilir. Böylece öğrenciler bu portallardaki eğitim etkinliklerine ulaşabilirler ve dilerlerse üzerinde çalıştıkları projeler hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilirler.
- 17 Öğrencilerin, yazılımlarımızda bulunan internet düğmesini kullanmaları söylenebilir. Öğrenciler bu Internet sayfamızda istedikleri eğitim konularını bulabilir ve yararlı sayfalara yönlendirilebilir.
- 18 Öğrencileri, yanlışlıkla girilmiş web sayfalarından çıkmak için kullanılacak geri düğmelerin ya da başka yöntemlerin, benzer sayfalara yönlendirebileceğine ve bu yüzden ekranı kapatmanın en iyi yöntem olduğuna dair uyarılmalıdır.

([http://www.egitim.com/genel/2006,Nisan 24](http://www.egitim.com/genel/2006,Nisan%2024)).

2.10. Bilgisayar Destekli Öğretim İle İlgili Yurt Dışında Ve Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

2.10.1 Bilgisayar Destekli Öğretim İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar:

Eğitimde Bilgisayar kullanımı ilk olarak 1959’da Newyork’taki ilkokul çocuklarına matematik öğretmek amacıyla gerçekleşmiştir (Özkan, 2000, s.24).

Bilgisayar destekli öğretim ile ilgili araştırmalarda 1970’li yılların başından itibaren yapılmaya başlanmıştır.

İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde yapılan bu araştırmalarda, bilgisayar yardımıyla öğretim, öğrenci başarısı, öğrenme süresi, öğrenmenin kalıcılığı ve öğrencinin öğrenme konusuna karşı tutumları açısından geleneksel öğretim yöntemleri ile karşılaştırılmıştır. Bu konuda yapılan araştırmalarda uygulanan deneysel yöntemlerde, kullanılan paket programlarda ve üzerinde çalışılan grupların niteliklerinde var olan farklılıklar, değişik sonuçlar elde edilmesine yol açmıştır (Aşkar-Erden, 1986, s.22).

Fisher (Akt. PRICE, 1991, s.329), 1968-1978 yılları arasında bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin başarılarında etkili olduğu tezini destekleyen 20’den fazla araştırmayı inceleyerek dikkati çeken 4 sonuca ulaşmıştır.

1. Özellikle yabancı dil, fen bilgisi, matematik alanlarında öğrenci performansını artırmaktadır.

2. Öğrenme güçlüğü olan ya da başarısız öğrencilerden oluşan özel gruplarda bilgisayar destekli öğretimin başarılı olduğu ortaya çıkmıştır.

3. Özellikle müfredat programlarına tamamıyla entegre edildiğinde daha çok etki olmaktadır.

4. Uygun ortam, grup ve programlar oluşturulduğunda olumlu etkisi artmaktadır.

Eğitimde bilgisayar destekli öğretim ile geleneksel öğretimin karşılaştırılmasına yönelik 12 araştırmanın 10'u da; bilgisayar destekli öğretim hatırlama, kendine güven , gizlilik, geri besleme ve daha hızlı öğrenme vb. açılardan geleneksel öğretime göre daha avantajlı olduğu saptanmıştır (Rachal, John, R, 1999,Akt. Uşun s.177).

Walter (1989) (Akt. Uşun s.180) eğitimde bilgisayar destekli öğrenme konulu çalışmasında, Kanada'da 1989 yılında toplanan Öğretim Teknolojisi Sempozyumu'nda sunulan sonuç raporu doğrultusunda, bilgisayar destekli öğrenmenin yetişkin eğitiminde ki önemini vurgulamıştır. Geleneksel yetiştirme programı ile karşılaştıran yazar, bilgisayar destekli öğretimin daha çekici ve yararlı olduğunu belirtmiştir. Öğrenci ve yetişkin eğitimcilerin bilgisayar destekli öğrenmeyi tercih etmede önemli buldukları ve her ili grubun da, yazılım geliştirme üzerinde durduklarını belirten yazar, bilgisayar destekli öğretimde öğretim hedefine uygun ders yazılımlarının gerekliliğini savunmuştur.

Kulik, Bangert ve Williams (1980,1983.1984, Akt. Aşkar-Erden,1986, s.22-23), orta öğretimde bilgisayar uygulamaları ile ilgili birbirinden bağımsız 51 araştırmayı meta-analiz tekniğine göre inceleyip, bilgisayara dayalı öğretimin beş değişken üzerinde etkisini incelemiştir. Bu değişkenlere göre elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

1. Bilgisayar destekli öğretimin dönem sonu başarısına etkisi: İncelenen araştırmalara göre, bilgisayar destekli öğretim ile öğrenen öğrencilerin dönem sonu sınav notları, geleneksel yöntemle öğrenen öğrencilerin dönem sonu

sınav notlarından 0,32 standart sapma daha yüksektir.

2. Bilgisayar destekli öğretimin hatırlamaya etkisi: Ele alınan çalışmalarda geleneksel yöntemle bilgisayar destekli öğretim arasında hatırlama açısından anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiş ve bilgisayar destekli öğretim uygulanan öğrencilerin 2 ile 6 ay sonra, uygulanan sınav sonuçlarında daha başarılı oldukları görülmüştür. Ancak elde edilen fark anlamlı bulunmamıştır.
3. Bilgisayar destekli öğretimin öğrenme süresine etkisi: Ele alınan çalışmalardan sadece ikisinde Bilgisayar destekli öğretimin öğrenme süresine etkisi incelenmiştir. Bunlardan birinde öğrenme süresinin %39, diğerinde ise %88 bilgisayar destekli öğretim lehine kısalmıştır.
4. Bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin öğretilen konuya ilişkin tutumlarına etkisi: Ele alınan çalışmalarda, öğrencilerin öğrenilen konuya ilişkin tutumları açısından, bilgisayar destekli öğretim ile geleneksel yöntemler arasında anlamlı fark bulunamamıştır.
5. Bilgisayar destekli öğretimin bilgisayara ilişkin tutumlara etkisi: İncelenen dört çalışmada, öğretimde bilgisayarı kullanan öğrencilerin bilgisayara ilişkin tutumları, kullanmayan öğrencilerden olumlu yönde çok daha yüksek bulunmuştur.

Gadzella (1983), lise öğrencilerinin öğretim modüllerinde çalışma yeteneklerini ölçtüğü deneysel çalışmasında, deney grubundaki öğrencilerden boş zamanlarında haftada bir modül tamamlamalarını istemiş, kontrol grubu öğrencilerinden de modüllerin bir kopyası verilerek bilgisayar olmadan çalışmaları istenmiştir. Elde edilen sonuçlarda, deney grubunun toplam testte ve bir alt düzeydeki iki testte de kontrol grubundan daha yüksek puan aldıkları ortaya çıkmıştır. Bilgisayar yardımıyla öğretim modüllerini kullanan öğrencilerin, kontrol grubundaki öğrencilere göre daha kavrama yeteneği açısından büyük farklılıklar ortaya çıktığı belirtilmektedir.

Powel (1984) bilgisayar yardımıyla öğretimin, öğrenme güçlüğü olan ilkokul öğrencileri üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmasında; öğrenme güçlüğü olan öğrencilere yardım sağlamada bilgisayarla öğretimin geleneksel öğretimin tüm işlevlerini sağladığını belirtmiştir. Bilgisayarla yapılan tekrarlar, motivasyon ve dönüt vermede düşük yetenekli öğrenciler üzerinde normal ve üstün yetenekli öğrencilerden daha fazla etki yaptığını ortaya koymuştur.

2.10.2. Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Ülkemizde bilgisayar destekli öğretim ile ilgili ilk çalışmalar 1984 yılında MEB tarafından oluşturulan “Ortaöğretimde Bilgisayar Eğitimi İhtisas Komisyonu” ile başlamıştır”. 1984 yılında başlayan bilgisayar destekli öğretim çalışmaları 2000’li yıllardan itibaren hız kazanmıştır.

Bilgisayar destekli öğretimin ülkemizde son yıllarda kullanımının artması ile birlikte bu alanda yapılan araştırmalar da artmıştır. Bu araştırmalar ve elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Güneş (1993), “ilkokul öğretmenlerinin sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Eğitim Teknolojisine ilişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi” isimli araştırmasında KKTC Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde eğitim teknolojilerine ilişkin yeterliliklerini öğretmen ve yönetici görüşleri açısından saptaması amaçlanmıştır.

Güneş, uygulama sonucunda şu temel yargılara ulaşmıştır:

1. Öğretmen ve yöneticilerin sosyal bilgiler dersinin öğretimi için gerekli olan etkinlikleri gerçekleştirmede karşılaştıkları sorunlar planlama, organizasyon ve yürütme alanlarına ilişkindir bunlar aynı çözüm önerilerini sunmuşlardır.

2. Öğretmenler; planlama, organizasyon, yürütme ve değerlendirme alanlarında mevcut durumdan memnun değildir ve istenen duruma ulaşmaları sağlanmalıdır.

Geban(1995), lise 2. sınıf seviyesinde kimya dersi ile birlikte yürütülen bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin kimya dersi başarılarına etkisini incelemiştir. Geban araştırmasını “mol kavramı ve gazlar” konusu ile sınırlandırmıştır. Araştırmada kontrol gruplu ön-sontest deneysel model kullanılmıştır. Deney grubu sınıf öğretimine ilaveten bilgisayar yazılımı kullanırken, kontrol grubu sınıf öğretimiyle birlikte çalışma yapraklarından faydalanmıştır. Yapılan t testi sonuçları bilgisayar destekli öğretimden faydalanan grubun başarısının istatistiksel olarak daha fazla olduğunu göstermiştir.

Geban ve Demircioğlu (1996), bilgisayar destekli öğretimin, altıncı sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersi başarılarına etkisini araştırmışlardır. İki grubun katıldığı araştırmada ön test-sontest kontrol gruplu araştırma deseni kullanılmıştır. Deney grubu öğrencileri, sınıf içi öğretimin yanı sıra, bilgisayar destekli öğretimden yararlanmıştır. Kontrol grubu öğrencileri ise sınıf içi öğretimin yanı sıra problem çözme yönteminden yararlanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler t testi ile analiz edilmiş ve BDÖ’den yararlanan grubun diğerlerine göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İnan (1997) tarafından, İstanbul Üsküdar Anadolu Lisesi altıncı sınıflar üzerinde toplam 69 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada, bilgisayar destekli öğretimin etkililiği İngilizce öğretimi açısından ele alınmış, cinsiyet ile anne ve babanın eğitim durumu gibi değişkenlerin bu başarıya etkileri araştırılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre deney ve kontrol gruplarının son test başarı puanı arasında anlamlı bir farklılaşma çıkmıştır. Bu farklılaşmanın bilgisayar destekli öğretim yönteminin kullanıldığı deney grubunun lehine sonuç verdiği, geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubunun başarı ortalamasının azaldığı görülmüştür.

Öztürk ve İnan (1999), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanılabilecek Bazı Bilgisayar Yazılımlarının Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmalarında Türkiye’de bulunan ve sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilecek bazı bilgisayar yazılımlarının değerlendirilmesi amaçlamışlardır. Değerlendirme yapılan yazılımların, Türkiye’de bilgisayar destekli öğretim yönteminin sosyal bilgiler dersinde kullanılabilirliği ve mevcut müfredat programının uygunluğu bakımından önemli bir katkı sağlayabilecekleri vurgulanmıştır. Ancak araştırmada yazılımların büyük kısmının varolan bilgiyi aktaran birer araç olması ve yaratıcı/ eleştirel düşünmeye önemli bir katkısı olmadığı ve buna bağlı olarak öğrencilerin problem çözme ve karar verme becerilerini geliştirmeye yönelik önemli bir katkı sağlayamadıkları bakımından eleştirilmiştir.

Kayalı (2000), yaptığı çalışmasında ilköğretim okullarında sosyal bilgiler dersi coğrafya konularını öğretiminde başarıyı etkileyen faktörlerini araştırmıştır. Survey yöntemini kullandığı araştırmasının örneklemini ilköğretim 7. sınıflardan toplam 217 öğrenci ve bunların dersine giren 8 öğretmen oluşturmuştur. Araştırma verileri “Öğrenci Anketi” , “Yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya konuları başarı testi” ve “Öğretmen anketi” ölçekleriyle toplanmıştır. Başarıyı etkilediği düşünülen öğrencilerin ders dışı faaliyetlerinde bilgisayar destekli coğrafya programlarından yararlanma değişkenine ait sonuçlar, bu programlardan sık sık ve ara sıra yararlanan öğrencilerin diğerlerine oranla çok daha başarılı olduğunu ortaya koymuştur.

Aydın (2002), “Bilgisayar Destekli Öğretimin Sosyal Bilgiler Dersinde Akademik Başarı Ve Hatırlatma Düzeyi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi” adlı bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmada ilköğretim okullarında bilgisayar destekli öğretimin sosyal bilgiler dersinde kullanımının akademik başarıya ve hatırlatma düzeyine etkililiği incelenerek, öğretmenlerin öğretim yöntemleri, teknikleri, materyalleri, etkinlikleri konusundaki düşüncelerini ve bunları kullanma durumları ile bilgisayar destekli öğretim konusundaki düşünceleri belirlenmiştir. Öğrencilerin akademik başarıları ve öğrenmenin

kalıcı olması yönünden, bilgisayar destekli öğretimle işlenen bir dersi ile geleneksel öğretim yöntemiyle işlenen ders arasındaki farklılıklar tespit edilmiştir. Bilgisayar destekli öğretimin öğrenci başarısını artırdığı ve öğrenmede kalıcılık sağladığı; öğretmenlerin bilgisayar destekli öğretim konusunda olumlu düşüncelere sahip olduğu tespit edilmiştir.

San (2003), “İlköğretim 4’üncü sınıf Sosyal bilgiler Dersinde (Yakın Çevremiz Ünitesi) Bilgisayar Destekli Öğretiminin Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli araştırmasında ön test -son test kontrol gruplu bir araştırma deseni kullanarak bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada deney grubuna bilgisayar destekli öğretim, kontrol grubuna ise geleneksel öğretim yöntemi uygulamıştır. Araştırmadan elde edilen veriler t testi ile analiz edilmiş. Araştırmadan elde edilen verilere göre bilgisayar destekli öğretim yapıldığı deney grubunun lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

Karaman (2002), bilgisayar destekli öğretim yönteminin sosyal bilgiler dersinde ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin bilişsel gelişimi üzerindeki etkisini incelemiş ve şu sonuçlara ulaşmıştır:

- Araştırma başlangıcında deney ve kontrol grupları arasında bilgi düzeyi bakımından bir farklılık bulunmamıştır.
- Yapılan uygulama çalışmalarından sonra gerçekleştirilen son testte deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Bu farklılık bilgisayar destekli öğretim yöntemini kullanan deney grubu lehinedir.

Aksu (2002), “Bilgisayar Destekli Öğretimin Etkinliklerinin İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Erişilerine Etkisi” isimli tezinde, beşinci sınıf düzeyinde bilgisayar destekli olarak yapılan sosyal bilgiler öğretimini, geleneksel öğretim yöntemi yapılan sosyal bilgiler öğretiminden daha etkili olduğu; bilgisayar destekli öğretim sürecinde, öğrencilerin derse severek katıldıkları, derste yapılan etkinliklere kısa sürede alıştıkları ve bunları kolaylıkla yapabildikleri sonucuna

ulaşmıştır.

Tabuk (2003), ilköğretim okullarının 7. sınıflarında “çember, daire ve silindir konusunun öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin başarıya etkisi olup olmadığı ve bilgisayardan öğretiminde ne ölçüde destek alınması gerektiğini araştırmıştır. Bu amaç doğrultusunda 2002–2003 eğitim öğretim yılında, İstanbul İli, Bağcılar İlçesi, Evren İlköğretim Okulu’nda dört hafta süreyle bir çalışma yapmıştır. Yapılan çalışma sonucu; ilköğretim 7. sınıfı düzeyinde “çember, daire ve silindir” konusunun anlatımında B.D.Ö metodunun ilköğretim matematik dersinde uygulanması öğrenci başarısını artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Tüm bu araştırmalar sosyal bilgiler dersinde bilgisayar destekli öğretimin, geleneksel öğretim yöntemine göre daha etkili, başarıyı daha artırıcı bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır. Yalnız, Gençtürk (2003), yaptığı çalışmada farklı bir sonuca ulaşmıştır.

Geçtürk (2003), “Yer Yuvarlağı Ünitesinin Öğretiminde Bilgisayarlı Ve Geleneksel Öğretim Uygulamalarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Uygulama” adlı bir araştırma yapmıştır. Araştırmada yarı deneysel desenin eşitlenmiş kontrol gruplu modeli kullanılmıştır. Çalışma iki lise 1 sınıfıyla yapılmıştır. “Yer Yuvarlağı “ünitesi deney grubuna bilgisayarlı öğretilirken, kontrol grubuna geleneksel yöntemle öğretilmeye çalışılmıştır. Araştırmada ön test ve son testlerden elde edilen veriler t testi ile analiz edilmiştir. Uygulama sonrası son testler üzerinde yapılan analizler, “yer Yuvarlağı” ünitesinin öğretiminde kullanılan iki farklı öğretim yönteminin, coğrafya dersi başarısı ve derse yönelik tutumları üzerinde aynı etkiye bulunduğunu göstermiştir. Araştırmacının yapmış olduğu gözlemler, öğrencilerin bilgisayar kullanma becerilerinden kaynaklanan problemler olduğunu ortaya koymuştur. Bilgisayarla öğretim yönteminin daha etkili daha etkili ve verimli şekilde uygulanabilmesi için, öğrenci, öğretmen, okul yönetimi, müfredat programı ve yazılımın öğretimsel

nitelikleriyle ilgili bazı ön koşulların sağlanması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada deneysel bir yöntem uygulanmıştır. Deneysel modelle gerçekleştirilen bir araştırmada iki ya da daha fazla araştırma grubunda, belli değişkenin etkililiği gözlenir.

Bu araştırmayla bilgisayar destekli öğretim yöntemi ve geleneksel öğrenme yönteminin karşılaştırılması yapılmış, bu yöntemlerin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki akademik başarılarına ve sosyal bilgiler derine karşı tutumlarına etkisi incelenmiştir. Başka bir değişle bağımsız değişkenlerin (bilgisayar destekli öğretim ve geleneksel öğretim), bağımlı değişkenler (akademik başarı, sosyal bilgiler dersine karşı tutumları) üzerinde etkili olup olmadıkları sorusuna cevap aranmıştır.

İlköğretim 7. sınıf Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi konularında bilgisayar destekli öğretim yönteminin etkililiğini geleneksel yönteme göre sınamak için bir deney bir kontrol grubu oluşturulmuştur. Deney grubuna ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan “Türkiye’nin Coğrafi Bölgeleri” ünitesindeki “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi” konuları bilgisayar destekli öğretim yöntemi ile anlatılmış, aynı konu kontrol grubuna ise geleneksel yöntemle anlatılmıştır. Her iki gruba da aynı konular araştırmacı tarafından anlatılmıştır.

Araştırmada deney ve kontrol gruplarına, deneysel işlemler başlamadan önce ve deneysel işlemlerin bitiminden sonra konu ile ilgili “başarı testi” ve “sosyal bilgiler dersine karşı tutum ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma önce başarı testinin uygulanma amacı öğrencilerin başarı düzeylerini ölçmekten ziyade sınıflar arasında akademik başarı düzeyleri açısından bir farklılık var mıdır, sınıfların seviyeleri birbirine yakın mı bunu tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma sonunda yapılan son başarı testinin amacı ise ön teste göre akademik başarı artmış mı, uygulanan yöntemle göre başarılar ne kadar artmış bunları tespit etmek amaçlanmıştır.

Araştırma öncesi sosyal bilgiler tutum ölçeğinin uygulanma amacı araştırma öncesi deney ve kontrol grubunun sosyal bilgiler dersine karşı tutumları nedir, bu tutum anlatılan yöntemle birlikte değişecek mi bunu tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma sonunda uygulanan tutum ölçeğinin amacı ise anlatılan yöntemle göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumları değişmiş mi bu belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmanın Deney deseni Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1
Çalışmanın Deneysel Deseni

GRUPLAR	ÖN TESTLER	DENEY SÜRESİ	SON TESTLER
Deney Grubu	Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi Başarı Testi	Bilgisayar destekli öğretim	Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi Başarı Testi
Kontrol Grubu	Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi	Geleneksel öğretim	Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi

	Başarı Testi	yöntemleri ile konuların öğretimi	Başarı Testi
--	--------------	---	--------------

3.2. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, Kırşehir İli Merkez Cumhuriyet İlköğretim Okulu 7.sınıf (7/C-7/D sınıfı) öğrencileri oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmanın Örneklemi

Araştırma örneklemini Kırşehir Merkez Cumhuriyet İlköğretim Okulu 7-C ve 7-D sınıfı öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma yapılan okulda seviye sınıfları vardır. Bu seviye sınıfları okulda yapılan deneme sınavlarına göre oluşturulmuştur. Örneğin deneme sınavında en yüksek net yapan 30 öğrenci bir sınıf, ikinci 30 farklı bir sınıf şeklinde oluşturulmaktadır. Bu şekilde okulda 8 tane 7. sınıf yer almaktadır. Sınıflar seçilirken özellikle seviye sınıflarına çok dikkat edilmiş, seviyeleri en yakın olan iki sınıf örneklem olarak seçilmiştir.

Tablo 2
Örneklemi Oluşturan Öğrenciler

	Deney			
Sınıf	Grup	Sınıfı	Mevcut	Okulu
1	2	7/C	34	Cumhuriyet İ.Ö.O

	Kontrol			
Sınıf	Grup	Sınıfı	Mevcut	Okulu
2	1	7/D	29	Cumhuriyet İ.Ö.O

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri şu araçlarla toplanmıştır.

1. Bilgisayar destekli öğretimin öğrenci başarısına etkisini tespit etmek amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi. Bu başarı testi deney ve kontrol gruplarına ön ve son test şeklinde uygulanmıştır. Ön test uygulanırken öğrencilere aynı test ile son testin uygulanacağı söylenmemiş böylece öğrencilerin soruları alması önlenmiştir.
2. Araştırmacının kendisi tarafından geliştirilen Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu bölgesiyle ilgili sunum. Bu çalışmada sadece piyasada var olan hazır eğitim CD'leri uygulanmamış bu CD'lerin yanı sıra araştırmacı konunun önemli gördüğü yerlerini power point programına aktarmış ve iki sunum hazırlamıştır. Sunumlar hazırlanırken özellikle bilgisayar eğitimi uzmanlarından destek alınmış, 7. sınıf öğrencilerine ve konuya en uygun şekilde hazırlanmıştır. Deney grubuna bu sunumlar üzerinden ders anlatılmıştır.
3. Bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin derse karşı tutumları üzerindeki etkisini saptamak amacıyla kullanılan Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutum Ölçeği. Bu tutum ölçeği deney ve kontrol gruplarına önce konu anlatılmadan uygulanmıştır. Daha sonra deney grubuna bilgisayar destekli, kontrol grubuna ise geleneksel yöntemle konular anlatıldıktan sonra Sosyal Bilgiler Dersine

Karşı Tutum Ölçeği tekrar uygulanmış. Ön test ile son test arasındaki farklılık gözlenmiştir.

4. Araştırmacının uygulama süresince, deney grubuna yönelik gözlemleri.

3.5. Araştırmada Kullanılan Başarı testinin ve tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi

3.5. 1. Başarı testinin Geliştirilmesi

Bu araştırmada standart başarı testi kullanılmıştır. Standart başarı testlerinde yaygın olarak çoktan seçmeli soru türü kullanılmaktadır ve bu testlerin güvenilirlik derecesi yüksektir.

Bu araştırmada kullanılan başarı testi 25 maddeden oluşmaktadır. Bu sorular çoktan seçmeli soru türleridir ve 4 seçenekten oluşmaktadır. Testin hazırlanışında ilk olarak “ Türkiye’nin Coğrafi Bölgeleri” ünitesiyle ilgili hedef davranışlar belirlenmiştir. Bu hedef davranışlar çerçevesinde sorular hazırlanmıştır. 25 maddelik başarı testinin 13 maddesi Karadeniz Bölgesi ile ilgili, 10 tanesi İç Anadolu Bölgesi ile ilgili 2 tanesi ise bölgeleri oluşturan temel etmenlerle ilgili sorulardır. Sorular hazırlandıktan sonra uzman olarak Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Necati CEMALOĞLU’nun görüşü alınmış ve uygulanmaya uygun görünce başarı testi uygulanmıştır.

Başarı testinin ilk kısmına “yönerge” koyularak gerekli açıklama yapılmış, olumsuz ifadelerin altı çizilmiş, sorular koyu siyah tonla, şıkları ise açık siyah tonla yazılmıştır. Cevap anahtarında arka arkaya 3 aynı harfin gelmemesine dikkat edilmiştir. (Örn. AAA,BBB,...) Her bir sorunun değeri 4 puan olarak belirlenmiş ve düzeltme formu uygulanmamıştır.

Öğrencilerin testten aldıkları toplam puanlar “SPSS/Pc for WINDOWS 8.00” paket programına girilmiştir. Verilerin yapısı dikkate alınmış ve yapılan istatistiksel analizde verilerin varyans uygunluğuna sahip olduğu belirlenmiştir. Her bir gruba ait ön test ve son-test sonuçları, aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, gruplar arası ön test ve son testlerdeki farklılık ve grup içi değişimleri ortaya çıkarmak için “t” testi istatistik yöntemi kullanılarak veriler analiz edilmiştir.

3.5. 2. Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi

Araştırmada kullanılan tutum ölçeği Öztürk, C. ve Dilek. D. (2002) tarafından sosyal bilgiler dersi için geliştirilen tutum ölçeği kullanılmıştır. Tutum ölçeğinin ön denemesi sonucunda Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0,82 olarak belirlenmiştir. 1’den 5’e kadar derecelendirilen ölçeğin analizinde olumlu tutumlarda “Kesinlikle Katılıyorum” ifadesine 5, “Kesinlikle Katılmıyorum” ifadesine 1 puan, diğer seçeneklere de sırasıyla arada kalan puanlar verilmiştir. Olumsuz tutum cümleleri için de “Kesinlikle Katılıyorum” ifadesine 1, “Kesinlikle Katılmıyorum” ifadesine ise 5 puan verilmiştir. Bu şekilde her bir öğrencinin ölçekten aldığı toplam puanlar “SPSS/Pc for WINDOWS 8.00”paket programına yüklenmiştir. Bilgisayar destekli öğretim uygulamasından önce ve sonra gruplar, grup içi ve gruplar arası farklılıklar t testi kullanılarak karşılaştırılmıştır.

3.5. 3. Uygulamanın Yapılışı ve Bu Esnada Dikkat Edilen Noktalar

Uygulama başlamasından kısa bir süre önce, gruplara aynı anda ön başarı ve tutum testleri verilmiştir. Verilen bu testlerle başlangıçta gruplar arasında ön bilgiler açısından farklılık olup olmadığı kontrol etmek amaçlanmıştır. Ön test sonuçlarının değerlendirilmesiyle gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya konmuştur. “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi’nin” öğretimi her iki gruba da araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Burada ki amaç öğretmen farklılığından kaynaklanan etkiyi

ortadan kaldırmaktır. Sınıflar seçilirken özellikle sınıfların seviyelerinin eşit olunmasına dikkat edilmiştir. Geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubunda ağırlıklı olarak anlatım ve soru cevap metodu kullanılmıştır. Ders materyali olarak, bölgelerin haritaları, ders kitabı, kaynak kitap kullanılmıştır. Öğrencilere ders içindeki etkinlik dışında herhangi bir ödev verilmemiştir.

Bilgisayar destekli konunun işlendiği deney grubunda ise şu adımlar takip edilmiştir:

Konu anlatılmaya başlandıktan sonra, anlatılan konu ile ilgili araştırmacı tarafından hazırlanan sunumlar yeri geldikçe gösterilmiş, bahsedilen konu görselleştirilmiştir. Konu ile ilgili haritalar (fiziki, idari, nüfus, yerleşme, ekonomik vb...) bilgisayardan gösterilmiştir. Konular bu şekilde anlatılmış ölçme değerlendirme kısmında, bilgisayardan hazırlanan sorular oyunlaştırılarak sorulmuştur. Bu öğrencilere de ders dışı herhangi bir ödev verilmemiştir.

Uygulamanın bitiminden bir hafta sonra her iki gruba da aynı ders saatinde dersin hedefleri doğrultusunda geliştirilmiş olan “ön tutum testi” olarak da verilen “son tutum testi” ve “sosyal bilgiler dersine karşı tutum ölçeği “ uygulanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu çalışmada ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler müfredatında yer alan “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi” konularıyla ilgili hazırlanan sunum kullanılarak uygulanan bilgisayar destekli öğretim yönteminin öğrencilerin akademik başarılarına ve sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarına etkisi incelenmiştir. Çalışmada yarı deneysel desen kullanılmış ve bilgisayar destekli öğretimin yapıldığı deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubu oluşturulmuştur. Uygulama sonrasında elde edilen veriler SPSS 8.00 for Windows paket programında değerlendirilmiştir. Bulgular iki ana başlık altında verilmiştir. İlk olarak deney ve kontrol gruplarının başarı testleri, ikinci olarak deney ve kontrol grupların tutum ölçeği sonuçları verilmiştir. Daha sonra ise tartışma kısmında bulgular yorumlanmıştır.

4.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön ve Son Başarı Testi Uygulamalarından Elde Edilen Bulgular

4.1.1. Deney Grubunun Ön ve Son Başarı Testi Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları

Bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılığın olup olmadığını anlamak için yapılan t testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3
Deney Grubunun Ön Ve Son Başarı Testi

Grup	N	$\bar{X}$	St	Sd	t	p
Deney Son test	34	76,94	10,74	33	14,765	.000*
Deney Ön test	34	45,05	16,00			

*P<0,05

Tabloda 3'te görüldüğü gibi bilgisayar destekli öğretimin yapıldığı deney grubunda 34 öğrenci yer almaktadır. Bu sınıfa konu anlatılmaya başlanılmadan bir hafta önce ön başarı testi uygulanmıştır. Deney grubunda yer alan bu öğrencilerin ön test sonuçlarının aritmetik ortalaması $X = 45,05$, standart sapması ise 16,00 olarak hesaplanmıştır. Konu anlatıldıktan bir hafta sonra yapılan son test sonuçlarının aritmetik ortalaması ise $X = 76,94$ standart sapması ise 10,74'dür. Buradan anlaşılacağı gibi "Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi" bilgisayar destekli olarak anlatıldığı için ön teste göre 31,88 puanlık bir artış göstermiştir.

Deney grubunun ön ve son test ortalamaları arasındaki bu artışın anlamlı olup olmadığını tespit için yapılan t testi sonucu t değeri 14,75 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre deney grubunun ön ve son test ortalamaları arasında $P<0,05$ seviyesinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

4.1.2. Kontrol Grubunun Ön ve Son Başarı Testi Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları

Geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulandığı kontrol grubu, öğrencilerinin ön ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığının araştırılması amacıyla yapılan t testi sonuçları tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4
Kontrol Grubunun Ön ve Son Başarı Testi

Grup	N	$\bar{X}$	St	Sd	t	p
Kontrol Son test	29	68,27	13,39	28	6,66	.000*
Kontrol Ön test	29	46,89	10,13			

*P<0,05

Tabloda verilen istatistiksel sonuçlara göre geleneksel öğretim yöntemleri ile ders işlenen kontrol grubunda 29 öğrenci yer almaktadır. Bu sınıfa konu anlatılmaya başlanılmadan bir hafta önce deney grubuna uygulanan başarı testi uygulanmıştır. Kontrol grubunda yer alan bu öğrencilerin ön test sonuçları aritmetik ortalaması $X = 46,89$ standart sapması ise 10,13’dür. Aynı öğrencilerin son test sonuçları aritmetik ortalaması $X = 68,27$ standart sapması 13,39’dur. Geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubunun son başarı testi aritmetik ortalaması ön teste göre 21,37 puanlık bir artış göstermiştir.

Kontrol grubunun ön ve son test ortalamaları arasında son test lehine görülen bu artışın anlamlı olup olmadığını tespit için yapılan t testi sonucu t değeri -6,66 olarak

hesaplanmıştır. Bu sonuca göre kontrol grubunun ön ve son test ortalamaları arasında $P < 0,05$ seviyesinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Kontrol grubundaki öğrencilere uygulanan geleneksel öğretim yöntemi öğrencilerin başarılarını artırmıştır. Ama bu artış bilgisayar destekli öğretim yapılan deney grubundaki kadar fazla değildir. Deney grubunda 31,88'lik bir puan artışı olmuşken kontrol grubunda 21,37 puanlık bir artış olmuştur.

4.1.3. Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön Başarı Testi Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 5

Deney Grubu ve Kontrol Grubu Ön Başarı Testi

Grup	N	$\bar{X}$	St.	Sd	t	P
Deney Grubu	34	45,05	16,00	28	,357	,724
Kontrol Grubu	29	46,89	10,13			

* $P < 0,05$

Tablo 5'de görüldüğü gibi deney grubu öğrencilerinin ön test uygulamasından aldıkları puanların aritmetik ortalaması 45.05, kontrol grubu öğrencilerinin ise 46.89 olarak bulunmuştur. Grupların standart sapmaları ise deney grubunda 16.00 ve kontrol grubunda 10.13 olarak bulunmuştur. T testi sonucu hesaplanan t değeri, 357'dir.

Bu veriler ışında deney ve kontrol gruplarının ön testteki başarı durumları arasında $p<0,05$ seviyesinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Uygulamaya başlanılmadan önce her iki grup arasında bilgi açısından fark yoktur. Yani her iki grupta denk seviyededir. Uygulamaya başlanılmadan önce her iki grubun denk seviyede olması araştırmamız açısından önemlidir.

4.1.4. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Başarı Testi Puanlarına ilişkin t-Testi Sonuçları

Öğrencilerin ön bilgilerini ölçmek için ön test olarak kullanılan başarı testi son test olarak ta kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test sonuçları değerlendirilerek her öğrencinin son testten aldıkları puanlar hesaplanmıştır. Elde edilen puanlar her grup için tek tek SPSS 8.00 for WINDOWS paket programına girilmiştir.

Tablo 6
Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Başarı Testi

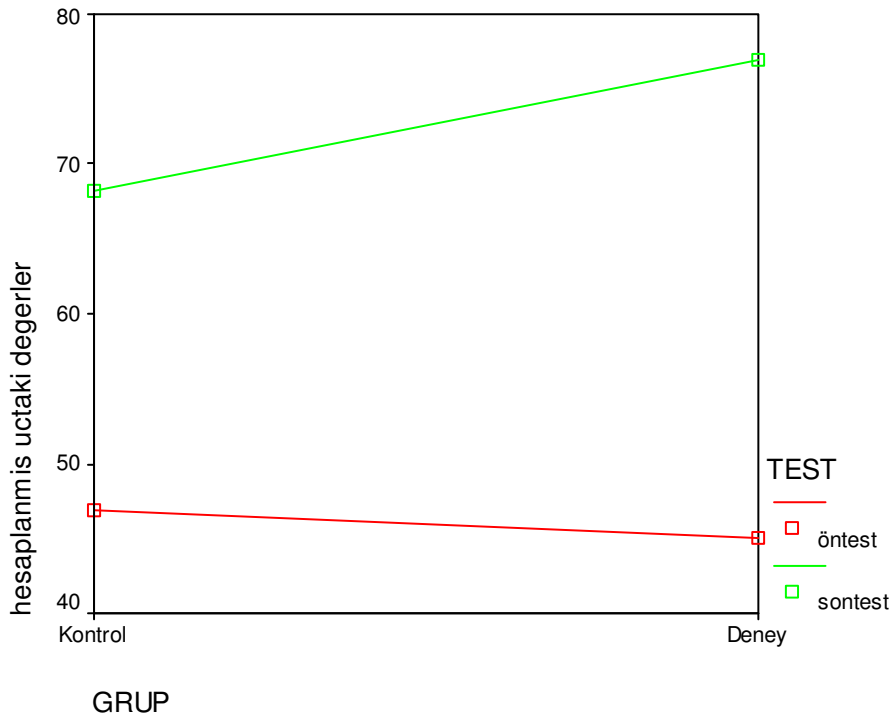
Grup	N	$\bar{X}$	St.	Sd	t	P
Deney Son test	34	76,94	10,74	28	2.51	0.18
Kontrol Son test	29	68,27	13,39			

* $P<0,05$

Tabloda görüldüğü üzere, deney grubu öğrencilerinin son test uygulamasında aldıkları puanların aritmetik ortalaması $X=76,94$, kontrol grubu öğrencilerinin ise $X=68,27$ olarak bulunmuştur. Grupların standart sapmaları ise deney grubunda 10,74 ve kontrol grubunda 13,39'dur. T testi sonucu hesaplanan t değeri 2.51'dir

Verilen istatistiksel analiz sonuçlarına göre, kontrol ve deney grubunun son test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgu, deney grubunda, ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerinin öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin, geleneksel öğretim yöntemine göre daha çok başarıyı artırdığını göstermektedir.

Grafik 1. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi Konusuna İlişkin Öntest-Sontest Başarı Puanlarını Gösteren Diyagram

4.1.5. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi Konusuna İlişkin Öntest-Sontest Başarı Puanlarını Gösteren Diyagram

Grafik 1’de deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test başarı puan artışı gösterilmektedir. Diyagramda sol tarafta kontrol grubu, sağ tarafta ise deney grubu gösterilmektedir. Kırmızı renkle görülen çizgi kontrol ve deney grubunun ön testlerini, yeşil renkle görülen ise kontrol ve deney grubunun son testlerini göstermektedir. Ön

testte deney ve kontrol grubu aynı seviyede iken son testte deney grubunun puan artışı daha yüksek seviyeye ulaştığı görülmektedir. Kontrol grubunun son testi 70 puan düzeyine ulaşmadığı görülürken deney grubunun son testi 70 puan düzeyini aştığı görülmektedir.

4.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Tutum Ölçeğinden Elde Edilen Bulgular

Her iki gruba da çalışmaya başlanılmadan bir hafta önce ve çalışma bittikten bir hafta sonra “Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonunda çalışmaya katılan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı bakış açısında bir değişiklik olu olmadığını anlamak için yapılan tutum ölçeğinin sonuçları aşağıda verilmiştir.

4.2.1. Deney Grubu Ön-Son Tutum Testi Ölçümlerine Ait Bulgular

Tablo 7
Deney Grubu Ön-Son Tutum Testi

Grup	N	$\bar{X}$	St	SD	T	P
Deney Son tutum	34	59.74	4.53	33	5.42	000
Deney Ön tutum	34	52.52	8.19			

Tablo 7’de deney grubunun ön ve son tutum testi sonuçları verilmiştir. Buna göre deney grubunun ön tutum puanlarının aritmetik ortalaması 52.52 iken, son tutum testinin aritmetik ortalaması ise 59.74’tür. Bu sonuca göre deney grubunun ön test- son test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

4.2.2. Kontrol Grubu Ön-Son Tutum Testi Ölçümlerine Ait Bulgular

Tablo 8
Kontrol Grubu Ön-Son Tutum Testi

Grup	N	$\bar{X}$	St.	sd	T	p
Kontrol Son tutum	29	52.79	10.10	28	636	530
Kontrol Ön tutum	29	51.89	14.51			

Tablo 8’de kontrol grubu ön tutum – son tutum testi sonuçları verilmiştir. Buna göre kontrol grubunun ön tutum puanlarının aritmetik ortalaması 51.89 , son tutum puanlarının aritmetik ortalaması 52.79 ‘dur. Bu sonuca göre kontrol grubunun ön test – son test tutumları arasında anlamlı bir farka rastlanamamıştır. Kontrol grubundaki öğrencilerin uygulamaya başlamadan önce sosyal bilgiler dersine karşı tutumları, uygulama sonrasında pek fazla değişmemiştir.

4.2.3. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Tutum Testi Ölçümlerine Ait Bulgular

Tablo 9
Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Tutum Testi

Grup	N	$\bar{X}$	St	sd	t	p
Deney	34	52.52	8.19	28	586	563
Kontrol	29	51.89	14.51			

Tablo 9’da deney ve kontrol gruplarının uygulamadan önce ölçülen sosyal bilgiler dersine karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koyan t testi sonuçları verilmiştir. Buna göre deney grubunun ön tutum puanlarının aritmetik ortalaması 52.52, kontrol grubunun ön tutum puanlarının ortalaması 51.89’dur. Bu sonuca göre her iki grubun başlangıç aşamasında tutumları arasında anlamlı bir farka rastlanamamıştır. Uygulama başlamadan önce her iki grubunda sosyal bilgiler dersine karşı tutumları denktir.

4.2.4. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Tutum Testi Ölçümlerine Ait Bulgular

Tablo 10
Deney ve Kontrol Gruplarının Son Tutum Testi

Grup	N	$\bar{X}$	St	sd	t	p
Deney	34	59.79	4.53	28	3.59	,001
Kontrol	29	52.79	10.10			

Tablo 10'daki son tutum testine ait sonuçlar incelendiğinde, deney grubunun uygulama sonrası tutum testi aritmetik ortalaması 59.79 iken kontrol grubunun ise 52.79 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son tutum test puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bilgisayar destekli öğretimin yapıldığı deney grubundaki öğrenciler, kontrol grubundaki öğrencilere göre daha yüksek puan almışlardır. Bilgisayar destekli öğretimin yapıldığı sınıftaki öğrenciler uygulama sonrası sosyal bilgiler dersini daha çok ilgi duymaya başlarken, geleneksel öğretimin yapıldığı sınıftaki öğrencilerde uygulama sonrası herhangi bir değişme söz konusu olmamıştır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi “ konularının öğretiminde bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulanmasının öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde etkililiğini geleneksel yöntemle karşılaştırarak ortaya koymaktır. Yapılan deneysel çalışma sonunda gruplar arasında bilgisayar destekli öğretimin yapıldığı deney grubu lehine anlamlı bir farklılığa, grup içi ön test – son test başarı testleri arasında da anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın bulguları diğer araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında bazı benzerlik ve farklılıklara rastlanılmaktadır.

5.1. Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamasının Öğrenci Başarısına Etkisi

Araştırmanın hipotezlerini test etmek üzere Kırşehir İli sınırlarındaki ilköğretim okulunda 7. sınıf öğrencileri örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırma metodunun gereği olarak okulda mevcut iki ilköğretim 7. sınıf şubesi deney ve kontrol grubu olarak seçilmiştir. Sınıflar seçilirken başarı seviyesi en yakın iki sınıf seçilmiştir.

Uygulamaya başlamadan önce grupların giriş düzeylerini ölçmek için verilen ön başarı testi “t” testi ile analiz edilmiş ve gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Devamında deney grubuna (N=34) bilgisayar destekli öğretim yöntemi uygulanarak konu 3 hafta süreyle anlatılmıştır. Ders işleme süresinde konular bilgisayardan anlatılmış, konuyla ilgili resimler, haritalar yeri geldikçe bilgisayardan gösterilmiş ve değerlendirme kısmında bilgisayardan konuyla ilgili sorular sorulmuştur.

Başlangıçta ön test olarak verilen başarı testi uygulamanın bitiminden sonra öğrencilere haber verilmeden son test olarak uygulanmıştır. Ön ve son ölçümler arasında öğrenme açısından anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak için “t” testi ile analiz

edilmiştir. Tablo 3’te verilen sonuçlara göre, deney grubunun 45 olan aritmetik ortalaması uygulamadan sonra verilen son testte 76 puana yükselmiştir. Grubun iki testten aldıkları puanların aritmetik ortalamaları arasında son test lehine 31 puanlık artış vardır. Aradaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç bilgisayar destekli öğretim yönteminin öğrenci başarısını artırmada etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmada geleneksel öğretim yöntemi ile ders işlenen kontrol grubunun ön testten aldıkları puanların aritmetik ortalaması 46 iken, son testten aldıkları puanların aritmetik ortalaması 68’e çıkmıştır. Arada 21 puanlık artış, yapılan “t” testi ile anlamlı bulunmuştur.

Tablo 6’da görüldüğü gibi deney grubu ile kontrol grubunun son başarı testinden aldıkları puanlar birbirinden farklıdır. Bilgisayar destekli öğretimin yapıldığı deney grubunun aritmetik ortalaması 76, kontrol grubunun ise 68 olarak bulunmuştur. Deney grubu lehine görülen 8 puanlık fark yapılan “t” testi sonucu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Araştırmanın bu bulguları bazı araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

San (2003), “İlköğretim 4’üncü sınıf Sosyal bilgiler Dersinde (Yakın Çevremiz Ünitesi) Bilgisayar Destekli Öğretiminin Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli araştırmasında ön test -son test kontrol gruplu bir araştırma deseni kullanarak bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmasında deney grubuna bilgisayar destekli öğretim, kontrol grubuna ise geleneksel öğretim yöntemi uygulamıştır. Araştırmadan elde edilen veriler t testi ile analiz edilmiş. Araştırmadan elde edilen verilere göre bilgisayar destekli öğretim yapıldığı deney grubunun lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

Aydın (2002), “Bilgisayar Destekli Öğretimin Sosyal Bilgiler Dersinde Akademik Başarı Ve Hatırlatma Düzeyi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi” adlı bir

araştırma yapmıştır Bu araştırmada öğrencilerin akademik başarıları ve öğrenmenin kalıcı olması yönünden, bilgisayar destekli öğretimle işlenen bir dersi ile geleneksel öğretim yöntemiyle işlenen ders arasındaki farklılıklar tespit edilmiştir. Bilgisayar destekli öğretimin öğrenci başarısını artırdığı ve öğrenmede kalıcılık sağladığı; öğretmenlerin bilgisayar destekli öğretim konusunda olumlu düşüncelere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Kayalı (2000), yaptığı çalışmasında ilköğretim okullarında sosyal bilgiler dersi coğrafya konularını öğretiminde başarıyı etkileyen faktörlerini araştırmıştır. Araştırmasının örneklemini ilköğretim 7. sınıflardan toplam 217 öğrenci ve bunların dersine giren 8 öğretmen oluşturmuştur. Araştırma verileri “Öğrenci Anketi” , “Yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya konuları başarı testi” ve “Öğretmen anketi” ölçekleriyle toplanmıştır. Başarıyı etkilediği düşünülen öğrencilerin ders dışı faaliyetlerinde bilgisayar destekli coğrafya programlarından yararlanma değişkenine ait sonuçlar, bu programlardan sık sık ve ara sıra yararlanan öğrencilerin diğerlerine oranla çok daha başarılı olduğunu ortaya koymuştur.

Geban ve Demircioğlu (1996), bilgisayar destekli öğretimin, altıncı sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersi başarılarına etkisini araştırmışlardır. İki grubun katıldığı araştırmada ön test-sontest kontrol gruplu araştırma deseni kullanılmıştır. Deney grubu öğrencileri, sınıf içi öğretimin yanı sıra, bilgisayar destekli öğretimden yararlanmıştır. Kontrol grubu öğrencileri ise sınıf içi öğretimin yanı sıra problem çözme yönteminden yararlanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler t testi ile analiz edilmiş ve BDÖ’den yararlanan grubun diğerlerine göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aksu (2002), “Bilgisayar Destekli Öğretimin Etkinliklerinin İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Erişilerine Etkisi” isimli bir tez hazırlamıştır. Bu tezinde beşinci sınıf düzeyinde bilgisayar destekli olarak yapılan sosyal bilgiler öğretimini, geleneksel öğretim yöntemi yapılan sosyal bilgiler öğretiminden daha etkili

olduğu; bilgisayar destekli öğretim sürecinde, öğrencilerin derse severek katıldıkları, derste yapılan etkinliklere kısa sürede alıştıkları ve bunları kolaylıkla yapabildikleri sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermeyen araştırmalarda mevcuttur. Bunlardan biri Gençtürk (2003) yaptığı çalışmadır. Geçtürk (2003), “Yer Yuvarlağı Ünitesinin Öğretiminde Bilgisayarlı Ve Geleneksel Öğretim Uygulamalarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Uygulama” adlı bir araştırma yapmıştır. Çalışma iki lise 1 sınıfıyla yapılmıştır. “Yer Yuvarlağı” ünitesi deney grubuna bilgisayarlı öğretilirken, kontrol grubuna geleneksel yöntemle öğretilmeye çalışılmıştır. Araştırmada ön test ve son testlerden elde edilen veriler t testi ile analiz edilmiştir. Uygulama sonrası son testler üzerinde yapılan analizler, “yer Yuvarlağı” ünitesinin öğretiminde kullanılan iki farklı öğretim yönteminin, coğrafya dersi başarısı ve derse yönelik tutumları üzerinde aynı etkide bulunduğunu göstermiştir. Araştırmacının yapmış olduğu gözlemler, öğrencilerin bilgisayar kullanma becerilerinden kaynaklanan problemler olduğunu ortaya koymuştur.

5.2.Bilgisayar Destekli Öğretim Yönteminin Derse Yönelik Tutumlara Etkisi

Eğitim en önemli amacı olan bireylerde istenilen davranış değişikliği meydana getirmek ancak öğrencilerin derse karşı pozitif tutum geliştirmeleri ile sağlanabilir. Bu da öğrenciyi sürekli aktif tutabilen, yenilikçi bir anlayış taşıyan, çağın teknolojik gelişime paralellik gösteren öğretim yöntem ve stratejileri ile sağlanabilir.

Bilgisayar destekli öğretim yönteminin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarını olumlu geliştireceği düşüncesini test etmek için şu işlem basamakları takip edilmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenleri olan bilgisayar destekli öğretim yöntemi uygulanmadan bir hafta önce başarı testiyle birlikte tutum ölçeğinin ön test uygulaması yapılmıştır. Bundan elde edilen bulgular “t” testi ile analiz edilmiş ve gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı ortaya konmuştur. Yapılan uygulamadan bir hafta sonrasında ise tutum ölçeği başarı testiyle birlikte son test olarak öğrencilere uygulanmıştır. Elde

edilen verine “t” testi ile analiz edilmiştir. Tablo 10’da görüldüğü gibi gruplar arasında tutum değişkeni bakımından deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Kontrol grubunun ön tutum ölçeğinde (Tablo 8) 51 olan aritmetik ortalama puan, son tutum ölçeğinde 52 seviyesinde belirlenmiştir. Bu durum bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulandığı deney grubunda ise ön tutum ölçeğinden 52, son tutum ölçeğinden 59 olarak tespit edilmiştir.

Bu sonuçlardan hareketle bağımsız değişken olarak belirlenen bilgisayar destekli öğretim yöntemi öğrencilerin sosyal bilgiler dersine olan tutumlarında olumlu bir etkide bulunduğu söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde “ Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi” konusunun “bilgisayar destekli öğretim” yönteminin etkililiğini tespitini amaçlayan bu araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

1. Konuyu işlemeden önce yapılan ön test sonucunda kontrol ve deney grubunun “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi” konusuyla ilgili akademik başarı düzeyi bakımından aralarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu durum öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin eşit olduğunu göstermektedir.
2. Araştırma öncesi yapılan ön tutum testi sonuçlarına göre gruplar arasında “sosyal bilgiler dersine karşı tutumları” bakımından deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.
3. “Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi” konusu anlatıldıktan sonra gruplara uygulanan son test sonuçları t testi ile analiz edilmiş ve akademik başarı açısından gruplar arasında bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.
4. Her bir öğrencinin öntest ve son testten aldıkları puanların karşılaştırılması sonucunda son test puanlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.
5. Son test sonuçları üzerinde yapılan analizler bilgisayar destekli öğretimin geleneksel öğretim yöntemine göre daha etkili olduğunu ortaya koymuştur. Yani bilgisayar destekli öğretim yapılan deney grubu kontrol grubundaki öğrencilerden daha yüksek puan almışlardır. Sosyal bilgiler dersinde bilgisayar

kullanımı öğrenci başarısını geleneksel öğretim yöntemlerine göre artırmaktadır. Bu araştırmada ortaya çıkan sonuç, ilgili araştırmalar kısmında yer alan Sosyal Bilgiler ve diğer disiplinlerde yapılan çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlar ile paralellik arz etmekte ve bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

6. Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi” konusu işlendikten sonra gruplara sosyal bilgiler dersine karşı son tutum testi uygulanmıştır. Bu tutum testinde deney grubunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yani bilgisayar destekli öğretimin yapılan deney grubunda öğrenciler sosyal bilgiler dersine karşı ilgileri artmıştır. Geleneksel öğretim yöntemlerinin yapıldığı kontrol grubunda ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.
7. Araştırma boyunca yapılan gözlemler, sosyal bilgiler dersinde bilgisayar destekli öğretim yönteminin geleneksel eğitime göre çok daha etkili olduğunu ortaya koymuştur. Kontrol grubunda öğrenciler derste sıkıldıklarını ifade ederken bilgisayar destekli öğretimin yapıldığı deney grubunda öğrenciler dersin çok zevkli geçtiğini ifade etmişlerdir.
8. Bu araştırma da ortaya koymuştur ki sosyal bilgiler derslerinin bilgisayar destekli işlenmesi hem öğrenci başarısını geleneksel yönteme göre daha fazla artırmakta hem de öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı daha fazla ilgi duymasına yol açmaktadır.
9. Öğrenciler sosyal bilgiler dersini ilk defa bilgisayar destekli olarak işledikleri için derse karşı ilgi ve başarıları artmıştır. Ancak bilgisayar derste sürekli kullanılmaya başlanırsa sıradan bir materyal halini alır mı? Bu durumda da öğrencilerin ilgi ve başarıları yine aynı düzeyde artar mı? Bu konular üzerinde yeni araştırmalar yapılabilir.

6.2. Öneriler

Araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlar ışığında sosyal bilgiler dersi öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin geleneksel öğretim yöntem ve teknikleriyle yapılan uygulamaya göre daha başarılı ve bilginin kalıcılığının sağlanmasında daha etkili olduğu görülmüştür. Bu bilgiler ışığında şu öneriler yapılmıştır.

1. Sosyal bilgiler dersi yeniden yapılandırılma sürecine girmiştir. Bu çerçevede sosyal bilgiler programı tamamen değiştirilmiş ve kademeli olarak uygulamaya konulmaktadır. Yeni program geleneksel öğretim yöntemlerini rafa kaldırmaktadır. Öğretmenler bu yeni programa uyumlu olan bilgisayar destekli öğretim metodunu sosyal bilgiler derslerinde mutlaka kullanmalıdır.
2. Ülkemizde ilköğretim öğrencilerine, sosyal bilgiler dersini sevdirmek için bilgisayar destekli öğretim yöntemi uygun bir metottur.
3. Okullarda sosyal bilgiler sınıfları oluşturulmalı buraya her türlü materyaller konulmalıdır. Milli eğitim bakanlığı bir komisyon kurarak sosyal bilgiler yazımları hazırlamalı bunu tüm okullara göndermelidir. Denetleyiciler de bunun kullanılıp kullanılmadığına çok dikkat etmelidir.
4. Milli Eğitim Bakanlığı hizmet içi eğitim programlarında öğretmenleri bilgisayar konusunda eğitmeli, yeni gelişmelerden haberdar etmelidir.
5. Milli Eğitim Bakanlığı resmi internet sitesinde değişik branşlarla ilgili bilgisayar destekli öğretim dokümanları oluşturmalı, öğretmenler bu dokümanları kolayca internetten indirip kullanabilmelidir.

6. Okullarda Internet yaygınlaştırılmalı, öğrencilerin tümüne bu olanak sağlanmalıdır. Internet erişimi öğrenci ve öğretmenlere ücretsiz olarak sunulmalıdır.
7. Araştırmada kullanılan sunum, sosyal bilgiler derslerinde öğretimi zenginleştiren ve soyut konuları somut olarak destekleyici özelliğinden, projeksiyon makinesi ile perdeye yansıtma tekniğiyle yararlanılması günümüz şartlarında en pratik kullanım alanı olarak görülmektedir.
8. Bilgisayar destekli öğretim yöntemlerinde öğretmen bilgisayarın sadece bir araç olduğunu unutmamalı, onu bir amaç gibi görerek sadece bilgisayara ağırlık vermemeli. Öğrenci sınıf içinde iletişimini asla koparmamalıdır.
9. Derslerde kullanılan sunumlar internete verilerek öğrencilerin bu sunumları internetten alarak yararlanması sağlanabilir. Bu yöntemle öğrenci kendisinin anlayamadığı ve ya eksik kalan konularını oradan tamamlayabilir ve tekrar imkânı bulabilir.
10. Derste kullanılan yazılımlara çok dikkat edilmeli, öğretmen bu yazılımları rasgele seçmemelidir. Piyasa sunulan yazılımların tamamı MEB kontrolünden geçirilmeli ve yine MEB ders yazılım kriterleri oluşturmalıdır.
11. Bilgisayar destekli öğretim ile ilgili bu ve benzeri çalışmalara önem verilmeli, bu çalışmalar artırılmalı, kapsamı genişletilmeli ve elde edilen sonuçlar karşılaştırılmalıdır. Bu araştırmalardan ortaya çıkan sonuç ve öneriler dikkate alınmalıdır.

12. 7. Sınıf sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan “Türkiye’nin Coğrafi Bölgeleri” ünitesinin öğretiminde mümkün olduğunca fazla görsel materyal kullanılmasına öğretmenler tarafından önem verilmelidir.
13. Bilgisayar destekli öğretim konusunda Milli Eğitim Bakanlığı, üniversiteler gerekli çalışmaları yapmalı, bu konuya çok önem vermelidir ama bu konuda ülkemizin maddi kaynakları ortadadır. Bu konuda bir çalışma yapılmadığı zaman öğretmen kendisi imkanları dahilinde teknoloji çağının gereklerine ayak uydurabilmeli, hızla gelişen ve ilerleyen teknolojiyi takip etmelidir. Hiçbir yazılım bulamamışsa en azından konuyla ilgili kendisi bir sunum hazırlayarak oradan ders işlemelidir.
14. Öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere bilgisayar konusunda bilgiler verilmeli. Bilgisayarın nasıl verimli kullanılabileceği anlatılmalıdır.

KAYNAKÇA

ADIGÜZEL, T. ve Akpınar, Y. (2001). Bilgisayar gösterimleriyle İlköğretim Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisinin Geliştirilmesi. **Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim ve Sergisi, Türkiye Bilişim Derneği**, 3-5 Mayıs. Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.

AKKOYUNLU, B. (1996). Bilgisayar okuryazarlığı Yeterlilikleri ile Mevcut Ders Programlarının Kaynaştırılmasının Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Etkisi”, **Hacette Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Cilt :16, Sayı:12, Sayfa: 90, Ankara.

AKPINAR, Y. (1999). **Bilgisayar Destekli Öğretim ve Uygulamalar**. Ankara: Anı Yayıncılık.

AKSU, D. (2002) Bilgisayar Destekli Öğretim Etkinliklerinin İlköğretim Beşinci sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Erişilerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

ALICIGÜZEL, İ. (1999). **Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim**. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

ALKAN, C. ve Kurt, M. (1998). **Özel Öğretim Yöntemleri Disiplinlerin Öğretim Teknolojisi**. Ankara: Anı Yayıncılık.

ALKAN, Cevat. (1996). **Eğitim teknolojisi**, Ankara: Atilla Kitabevi.

ARI, M. ve Bayhan, P. (1999). **Okul öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim**. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

AŞKAR, P. ve Erden, M. (1986). **Mikrobilgisayarların Okullarda Kullanımı**, Eğitim ve Bilim, Cilt: 11 Sayı: 61, Sayfa:5-13

AŞKAR, P. (1998). **Okullarda Bilgisayar Uygulamaları**. Ankara: TÜBİTAK Matbaası.

AYDIN, F. S. (2002) Bilgisayar Destekli Öğretimin Sosyal Bilgiler Dersinde Akademik Başarı ve Hatırlatma Düzeyi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

BAL, H., Keleş, M. ve Erbil, O. (1999). **Eğitim Teknolojisi Kılavuzu**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

BAL, H., Keleş, M. ve Erbil, O. (2002). **Eğitim Teknolojisi Kılavuzu**. Ankara: Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.

BART, J.L ., Demirtaş, A. (1997). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi.

BİNBAŞIOĞLU, C. (1981). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: Binbaşioğlu Yayınevi.

BÜYÜKKARAGÖZ, S. S., Çivi C. (1999). **Genel Öğretim Metotları**. İstanbul: Beta Yayınları.

BÜYÜKÖZER, S. (1998). Bilgisayar destekli eğitim nedir?. **Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı Bildirileri**, 22-24 Mayıs. ODTÜ, Ankara.

ÇİLENTİ, K. (1988). **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**. Ankara: Gül Yayınevi .

DEMİREL, Ö. (1996). **Genel Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Usem Yayınları.

ERDEN, M. (1994). Bilgisayar Destekli Öğretimde Öğretmenin Rolü. **Yaşadıkça Eğitim Dergisi**. Sayı 33

ERDEN, M. (1998) Sosyal Bilgiler Öğretimi. İstanbul: Alkım Kitabevi

ERGİN, A. (1998) **Öğretim Teknolojisi İletişim**. Ankara: Pagem Yayıncılık.

Ertürk, S. (1975). **Eğitimde Program Geliştirme**. (İkinci baskı) Ankara: Yelken Tepe Yayınları.

GADZELLE, B.(1983). High School Students Participate in a CAI Study Skill Program. Turdok Dialog Information Services

GEBAN, Ö. (1995). Kimya Dersinde Bilgisayar Kullanımının Etkisi . Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı : 11. sayfa:32

GEBAN, Ö., Demircioğlu, H. (1996) Fen Bilgisi Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretim ve Geleneksel Problem Çözme Etkinliklerinin Ders Başarısı Bakımından Karşılaştırılması. Hacette Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı 12

GENÇTÜRK, E. (2003). Yer Yuvarlağı Ünitesinin Öğretiminde Bilgisayarlı Ve Geleneksel Öğretim Uygulamalarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Uygulama. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

GENEL, T. (1999). Ortaöğretimde ikinci Dereceden Fonksiyonların Grafiği Konusunun Öğretiminde Bilgisayar desteğinin Rolü. **Hacette Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt :11, Sayı:15, Sayfa:28

GÜNEŞ, L. (1993). İlkokul öğretmenlerinin sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Eğitim Teknolojisine İlişki Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

HESAPÇIOĞLU, M. (1994). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. İstanbul: Beta Yayıncılık.

HIZAL, A. (1982). **Programlı Öğretim teknolojisinin Etkililiği**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

İNAN, N. U. (1997). Bilgisayar Destekli öğretim Yönteminin İngilizce Öğretimindeki Etliliği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

KARAHAN, M. ve YAVUZ, U. (2000). Eğitim Teknolojisindeki Yenilikler ve Eğitime Etkileri Ders Materyalleri Hazırlamada Bilgisayar kullanımı ve Yazılım Geliştirme Uygulamaları. **Bilim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı Bildirileri**, ODTÜ, Ankara.

KARAMAN, E. (2002), Bilgisayar Destekli Öğretim Yönteminin Sosyal Bilgiler Dersinde İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Bilişsel Gelişimi Üzerindeki Etkisini İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

KARAMAN, M. K. (1996). Bilgisayar Destekli Öğretimde Kullanılan Yazılımların Taşınması Gereken Eğitsel Özellikler ve Bazı Eğitim Yazılımlarının Değerlendirilmesi.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

KAYALI, H. (2000). İlköğretim Okullarında sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Başarıyı Etkileyen Faktörler. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt:2, Sayı:12, Sayfa:19

KAZANDIR, Bekir. (1999). Bilişim Teknolojileri ve Eğitim. **Bilişim Teknolojileri Işığında eğitim Konferansı Bildirileri**. 22 – 25 Eylül ODTÜ, Ankara.

KEMERTAŞ, İ. (1997). **Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri**, İstanbul: Birsen Yayınevi.

KESER, H. (1995). Bilgisayarı Ölçme-Değerlendirme Hizmetinde Kullanımı. **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**.Cilt:24, Sayı:28, Sayfa:411

KOCAOLUK, F. (1999). İlköğretim Okulu Programı. İstanbul : Kocaoluk Yayınevi

KÜÇÜKAHMET, L. (1997). **Eğitim Programları ve Öğretim-Öğretim İlke ve Yöntemleri**. (8. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi

NAMLU, A-G. (1999). Teknoloji Öğrenmede Ne Kadar Etkili ?. **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:12, Sayı:9, Sayfa:182

ÖZEK, İ. (2002). İlköğretim Okullarındaki Bilgi Teknoloji Sınıflarının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZKAN, B. (2000). Bilgisayar Destekli Öğretimin Gelişimi. **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**.Cilt:26, Sayı:2, Sayfa: 38

ÖZTÜRK, C. ve İNAN, N. U. (1999). İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanılabilecek Bazı Bilgisayar Yazılımlarının Değerlendirilmesi. **IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu**, 15-16 Ekim. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

ÖZTÜRK, C. ve DİLEK D. (2002). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem Yayıncılık

POWEL, R. K.(1984). Computer Assisted and Traditional Instruction of Multiplication Facts with Learning Disabled Elementary Students. Karsas State University. Dissertation Abstracts International.

PRICE, R. (1991) Computer-Aided Instruction, Brooks/Cole Publishing Company. California

SAN, M.B. (2003) İlköğretim 4'üncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde (Yakın Çevremiz Ünitesi) Bilgisayar Destekli Öğretimin Öğrenci Başarısına Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

SENEMOĞLU, N. (1998). **Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya**. Ankara: Özen Matbaası.

SÖNMEZ, V. (1994). **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

ŞAHİN,Y ve YILDIRIM, T. (1999). **Öğretim teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Anı Yayıncılık.

ŞENİŞ, F. (1993). **Açıköğretimde Eğitsel İletişim Ortamı Olarak Bilgisayar.** Eskişehir: A.Ü Yayınları.

TABUK, M. (2003) İlköğretim 7. Sınıflarda “Çember, Daire ve Silindir” Konusunun Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretimin Başarıya Etkisi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

TİTİZ, T. (1987). **Bilgisayar Destekli Eğitim.** Devlet Bakanlığı yayınları. Ankara.

TOZLU, N. (1997). **Eğitim Felsefesi.** MEB Yay. No: 2823, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 810, Araştırma-İnceleme Dizisi:69, İstanbul.

TÜRKOĞLU, Recep. (2002). **Bilgisayar Destekli Eğitim.** Bilişim Kültürü Dergisi.Cilt:23, Sayı:16, Sayfa:28

USLU, O. N. (1990). Yeni Enformasyon Teknolojileri ve Bilgisayar Destekli Eğitim. Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

UŞUN, S. (2000). **Dünyada ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim.** Ankara: Pegem Yayıncılık.

ÜNAL, Ç. (1992). Bilgisayar Destekli Eğitim Yaklaşımlarının İlköğretimde Uygulanabilirliği ve İlköğretim İçin Geliştirilmiş Bir ders Yazılımının Bilgisayar Destekli Eğitim Yaklaşımları Açısından Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

VAROL, A. (1996). **Bilgisayar Destekli Öğretim.** Milli Eğitim vakfı Dergisi. Sayı:34, Sayfa: 42

YALIN, H. İ. (2003). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Nobel Yayınları.

<http://www.egitim.com/genel/0007/d_0007.bilgisayardestekliogretimogretmenler>
(2006,Nisan 24)

EKLER

EK – 1 Başarı Testi

EK – 2 Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutum Ölçeği

EK – 3 Kontrol ve Deney Grubunun Ön test Son Test Sonuç Tablosu

EK – 4 Kullanılan Sunumun Ekran Tasarım Örnekleri

EK – 5 İzin Belgesi

EK – 1 Başarı Testi

Adı Soyadı:

Sınıfı No:

ÖN TEST

Yönerge: Burada çoktan seçmeli 25 adet soru bulunmaktadır. Süreniz 40 dakika olup üç yanlış bir doğruyu götürmeyecektir.. Hepinize başarılar dilerim

Araştırmacı: Zafer KUŞ

1. Doğal, beşeri ve ekonomik özellikleri ile diğer alanlardan ayrılan fakat kendi sınırları içinde benzerlik gösteren geniş alanlardır.

Yukarıda tanımlı verilen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yöre B) Bölüm C) Bölge D) Kıta

2. Türkiye’de coğrafi bölgelerin oluşturulmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisinden bahsedilemez?

- A) Yer şekilleri B) İllerin sınırları
C) İklim ve bitki örtüsü D) Ekonomik Özellikleri

3. Karadeniz Bölgesinin genel özellikleri ile ilgili aşağıdaki verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kıyı ile iç kesim arasında ulaşımın geçitlerden sağlanması
B) Nüfus yoğunluğunun Türkiye ortalamasının altında olması
C) Dağlar kıyıya paralel sıralar halinde uzanması
D) Yaz kuraklığının belirgin olarak hissedilmesi

4. Karadeniz Bölgesinde dağlar kıyıya paralel uzanır.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun sonuçlarından değildir ?

- A) Kıyılar fazla girintili çıkıntılıdır.
B) Kıyı ile iç kesim arasında ulaşım zordur.
C) Kıyılarda doğal liman azdır.
D) Nemli hava kütlesi iç kesimlere kadar fazla sokulamaz.

5.

Yukarıdaki şekilde ülkemizin kıyı bölgelerinde yaygın olarak görülen bir yağış şekli verilmiştir.

Bu yağış şeklinin en fazla görüldüğü coğrafi bölüm aşağıdakilerden hangisidir?

A) Güney Marmara Bölümü	B) Doğu Karadeniz Bölümü
C) Adana Bölümü	D) Ergene Bölümü

6. Karadeniz Bölgesinde Nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu bölüm aşağıdakilerden hangisidir?

A) Orta Karadeniz Bölümü	B) Karadeniz'in iç kesimi
C) Doğu Karadeniz Bölümü	D) Batı Karadeniz Bölümü

7. Orta Karadeniz Bölümünde denizin etkisi iç kısımlara kadar sokulabilmektedir.

Bunun temel sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bu bölümde dağların olmaması
B) Bölümde yüksek ovaların çok geniş yer kaplaması
C) Bölümün deniz kıyısı ile iç içe oluşu
D) Bölümdeki dağların yükseltisinin az olması

8. Karadeniz Bölgesi'nin Doğu Karadeniz Bölümü diğer bölgelere göç vermekte iken,

aynı bölgede yer alan Batı Karadeniz Bölümü'nün göç almasının en önemli sebebi

aşağıdakilerden hangisidir?

A) İkliminin daha elverişli olması	B) Yer şekillerinin daha sade olması
C) Madene dayalı sanayinin gelişmesi	D) Verimli tarım arazilerinin bulunması

9. Doğu Karadeniz Bölümü dağlık olması nedeniyle kıyı kesim ile iç kesim arasında ulaşım bazı geçitlerden sağlanır.

Aşağıdakilerden hangisi bu geçitlerden birisidir?

- A) Kalkanlı Geçidi B) Sertavul Geçidi C) Belen Geçidi D) Gülek Geçidi

10. Aşağıdaki tarım ürünlerinden hangisinin Türkiye’deki üretiminin tamamı Karadeniz Bölgesinden sağlanır?

- A) Muz B) Çay C) Mısır D) Tütün

11. Karadeniz Bölgesinde kıyı kesiminde buğday tarımının yapılamamasının temel sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Her mevsim yağışlı olması B) Arazinin dağlık olması
C) Makineli tarımın gelişmemesi D) Mısır tarımını daha ekonomik olması

12. Karadeniz Bölgesinde eğimin fazla ve yağışın bol olması aşağıdakilerden hangisine neden olmuştur?

- A) Depremlerin olmasına B) Heyelanların oluşmasına
C) Yamaç yağışlarının görülmesine D) Ormanların geniş yer kaplamasına

13. İki önemli demir–çelik işletmesinin Batı Karadeniz Bölümü’nde kurulmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Liman kentlerinin bulunması B) İşgücü İmkânlarının fazla olması
C) Ulaşımın daha kolay olması D) Taşkömürü kaynaklarına yakın olması

14. Karadeniz Bölgesi’nde tarımda makineleşme yaygınlaşmamıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin sonucudur?

- A) Tarımsal faaliyetlerin gelişmemesi
B) Tarımda uğraşan kişi sayısının fazla olması

- C) Yer şekillerinin dağlık ve engebeli olması
- D) Tarımda uğraşanların gelirlerinin düşük olması

15. Doğu Karadeniz Bölümü'nde halkın önemli bir bölümü geçimini balıkçılıktan sağlamaktadır.

Halkın balıkçılığa yönelmesinde aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Her mevsim yağışlı bir iklimin görülmesi
- B) Nüfus yoğunluğunun fazla olması
- C) Tarımda alanların az ve parçalı olması
- D) Ormanların geniş alan kaplaması

16. I. Tahıl üretimi en fazladır

II. Küçükbaş hayvancılık yaygındır.

III. En az yağış alan yöredir.

Yukarıda önemli özellikleri verilen yöre hangi bölgemiz içinde yer alır.

- A) İç Anadolu bölgesi
- B) Doğu Anadolu Bölgesi
- C) Ege Bölgesi
- D) Karadeniz Bölgesi

17. Türkiye'nin 2. Büyük kenti olan başkentimiz Ankara hangi bölümde yer alır?

- A) Yukarı Kızılırmak Bölümü
- B) Konya Bölümü
- C) Yukarı Sakarya Bölümü
- D) Orta Kızılırmak Bölümü

18. İç Anadolu Bölgesi'nde yetiştirilen buğday üretiminde bazı yıllar dalgalanmalar görülmektedir.

Ekim alanlarının değişmemesine rağmen, üretim miktarındaki bu değişmelerin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tarımla uğraşan sınıfların azalması	C) Makineli tarımın gelişmemesi
B) Yeterli gübrelemenin yapılmaması	D) Yağış miktarının yıllara göre değişmesi

19. İç Anadolu Bölgesi ile ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Platolar geniş alan kaplar	B) Tahıl tarımının en fazla geliştiği bölgedir.
C) Büyükbaş hayvancılık gelişmiştir	D) Erozyonun en fazla görüldüğü bölgedir

20. Aşağıda İç Anadolu Bölgesi'nde bazı madenler ile bu madenlerin çıkarıldığı yerler verilmiştir. Bu eşleştirmeden hangisi yanlıştır?

A) Çankırı – kaya tuzu	B) Sivas – linyit	C) Ankara – lületaş	D) Kayseri – demir

21. İç Anadolu bölgesi doğal turizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir.

Aşağıdakilerden hangisi bu bölgede yer alan doğal turizm kaynaklarından biridir?

A) Pamukkale Travertenleri	B) Peri Bacaları
C) Manavgat Şelalesi	D) Yedi Göller Milli parkı

22. İç Anadolu Bölgesi'nde ulaştırma sistemlerinin yapılışında maliyet oldukça düşüktür.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun en önemli nedenidir?

- A) Yer şekillerinin oldukça sade olması

- B) Endüstri kuruluşlarının fazla olması
- C) Bulunduğu matematik konum
- D) Nüfusunun az olması

23. İç Anadolu Bölgesi nadasa bırakılan toprakların en fazla bulunduğu yerdir.

Bu durumun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarımla uğraşan nüfusun fazla olması
- B) Yer şekillerinin engebeli olması
- C) Volkanik arazilerin yaygın olması
- D) Sulama imkânlarının yetersiz olması

24. İç Anadolu Bölgesinde sanayi faaliyetlerinin en fazla geliştiği bölüm,

aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yukarı Sakarya Bölümü
- B) Konya Bölümü
- C) Orta Kızılırmak Bölümü
- D) Yukarı Kızılırmak Bölümü

25. Aşağıdaki haritada iç Anadolu Bölgesinde yer alan volkanik dağlar gösterilmiştir?

Bu dağlardan soru işareti ile (?) ile gösterilen dağ aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Elmadağ
- B) Tendürek Dağı
- C) Hasan Dağı
- D) Emir Dağı

EK – 2 Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutum Ölçeği

TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili öğrenciler; bu anket sizin Sosyal Bilgiler dersine olan tutumunuzu belirlemek için oluşturulmuştur. Bu amaçla aşağıda bir takım ifadeler verilmiştir. Bu ifadeleri dikkatlice okuduktan sonra size en uygun olan cevabı işaretleyiniz. Cevaplarınızda dürüst ve samimi olmanız araştırma sonuçlarının doğruluğu açısından çok önemlidir. Lütfen yalnızca bir cevabı işaretleyiniz.

Teşekkürler!

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1) Sosyal Bilgiler dersini severim.	()	()	()	()	()
2) Sosyal Bilgiler dersinde öğrenilen bilgilerin günlük hayatta bir yararı yoktur.	()	()	()	()	()
3) Sosyal Bilgiler dersinde hiç devamsızlık yapmam.	()	()	()	()	()
4) Zorunlu olmasam Sosyal Bilgiler dersine hiç çalışmam.	()	()	()	()	()
5) Sosyal Bilgiler dersi sıkıcıdır.(Sosyal Bilgiler dersinde çok sıkılıyorum)	()	()	()	()	()
6) Sosyal Bilgiler dersi anlaşılmayacak kadar karmaşık ve zordur.	()	()	()	()	()
7) Sosyal Bilgiler dersini hiç sevmem.	()	()	()	()	()
8) Sosyal Bilgiler dersinin işlenişinden nefret ediyorum.	()	()	()	()	()
9) Sosyal Bilgiler dersini ilginç ve zevkli buluyorum.	()	()	()	()	()
10) Sosyal Bilgiler dersine ayrılan ders saatlerinin daha fazla olmasını isterim.	()	()	()	()	()
11) Sosyal Bilgiler dersinin gereksiz olduğunu düşünüyorum.	()	()	()	()	()

12) Sosyal Bilgiler dersindeki çalışmaları seviyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
13) Sosyal Bilgiler derssi hakkında daha çok şey öğrenmek istiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
14) Sosyal Bilgiler dersinde öğrenilen bilgilerin günlük yaşantımızda bize çok faydalı olduğunu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
15) Sosyal Bilgiler dersinin işlenişini seviyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

EK – 3 Kontrol ve Deney Grubunun Ön test Son Test Sonuç Tablosu

7 / D Sınıfı (Kontrol Grubu)

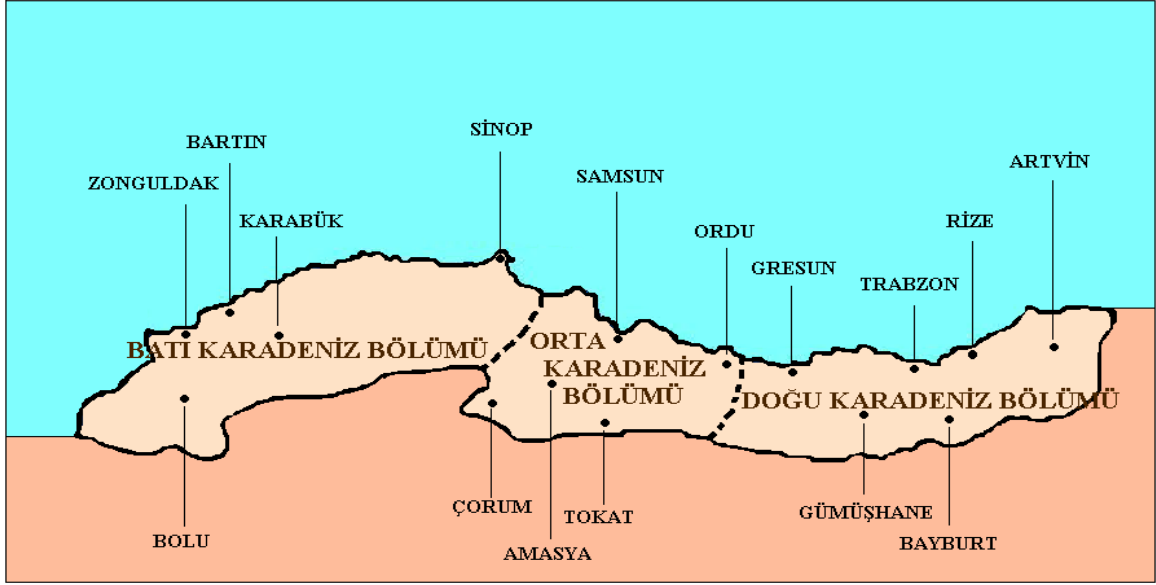
Öğrenci	Ön Test			Son Test		NOT
	D	Y	NOT	D	Y	
1	14	11	56	12	12	48
2	7	18	28	17	8	68
3	7	18	28	23	2	92
4	17	8	68	22	3	88
5	14	11	56	13	11	52
6	14	10	56	17	8	68
7	13	12	52	21	4	84
8	12	13	48	18	7	72
9	11	14	44	17	8	68
10	10	12	40	17	6	68
11	13	12	52	20	5	80
12	12	13	48	19	6	76
13	11	14	44	16	8	64
14	12	12	48	20	5	80
15	12	13	48	11	11	44
16	11	13	44	21	2	84
17	15	7	60	16	7	64
18	12	13	48	15	10	60
19	8	17	32	13	10	52
20	12	8	48	16	8	64
21	7	15	28	22	2	88
22	11	12	44	14	11	56
23	15	9	60	13	10	52
24	14	9	56	18	7	72
25	14	11	56	18	7	72
26	8	17	32	11	13	44
27	11	9	44	20	5	80
28	12	13	48	18	7	72
29	11	14	44	17	7	68
	11,72 4	12,3 44	46,89	17,06	7,241	68,275

7/C Sınıfı (Deney Grubu)

	Ön Test			Son Test		
Öğrenci	D	Y	Not	D	Y	Not
1	9	16	36	16	9	64
2	12	9	48	17	8	68
3	12	13	48	16	9	64
4	15	3	60	22	3	88
5	9	16	36	23	2	92
6	7	18	28	17	8	68
7	6	19	24	15	10	60
8	8	13	32	18	7	72
9	7	16	28	16	9	64
10	13	11	52	18	7	72
11	11	12	44	21	4	84
12	8	16	32	17	6	68
13	11	14	44	22	3	88
14	7	15	28	19	6	76
15	15	10	60	22	3	88
16	6	19	24	19	6	76
17	12	9	48	15	10	60
18	6	19	24	15	10	60
19	17	4	68	22	3	88
20	12	10	48	22	3	88
21	14	11	56	22	3	88
22	10	15	40	19	6	76
23	22	3	88	24	1	96
24	12	13	48	20	5	80
25	15	10	60	20	5	80
26	22	3	88	23	2	92
27	13	7	52	19	6	76
28	9	16	36	20	5	80
29	10	13	40	22	3	88
30	14	11	56	21	4	84
31	10	14	40	20	5	80
32	12	13	48	16	9	64
33	7	15	28	16	9	64
34	10	15	40	20	5	80
	11,26 4	12,382	45,05	19,235	5,586	77,397

EK – 4 Kullanılan Sunumun Ekran Tasarım Örnekleri

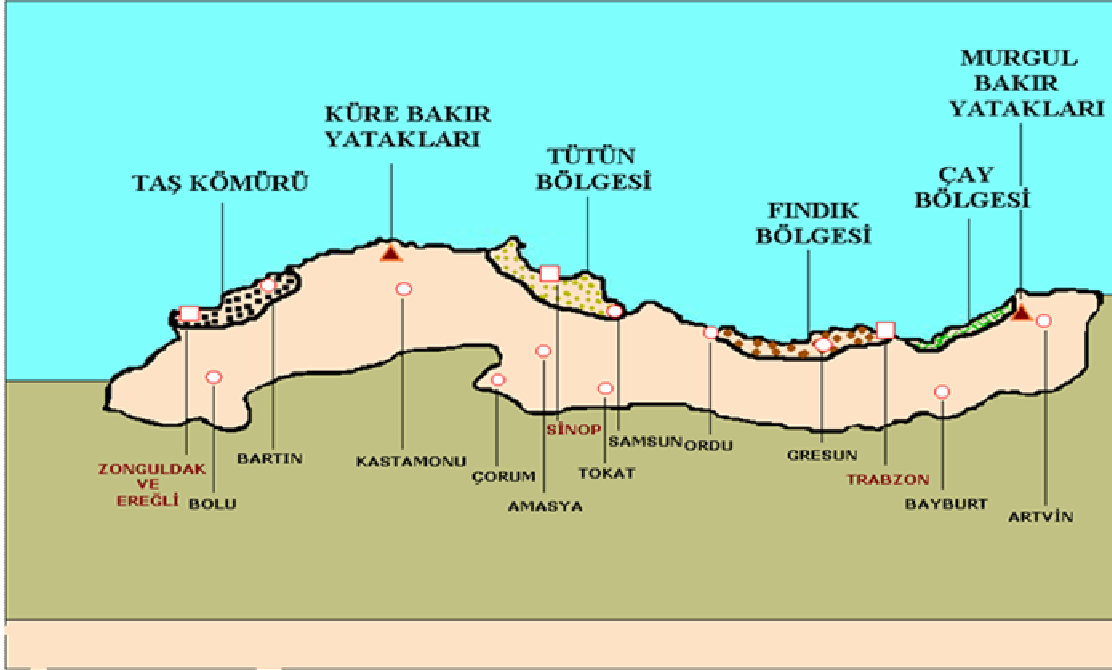
Karadeniz Bölgesinin Bölümleri ve İlleri

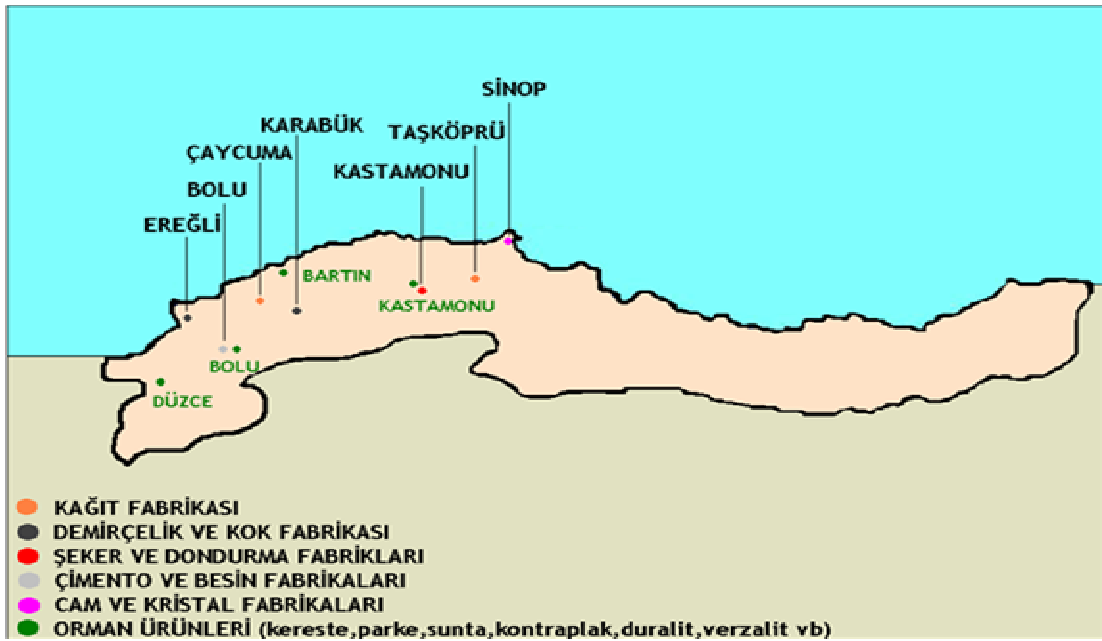
Karadeniz Bölgesinin Dağları

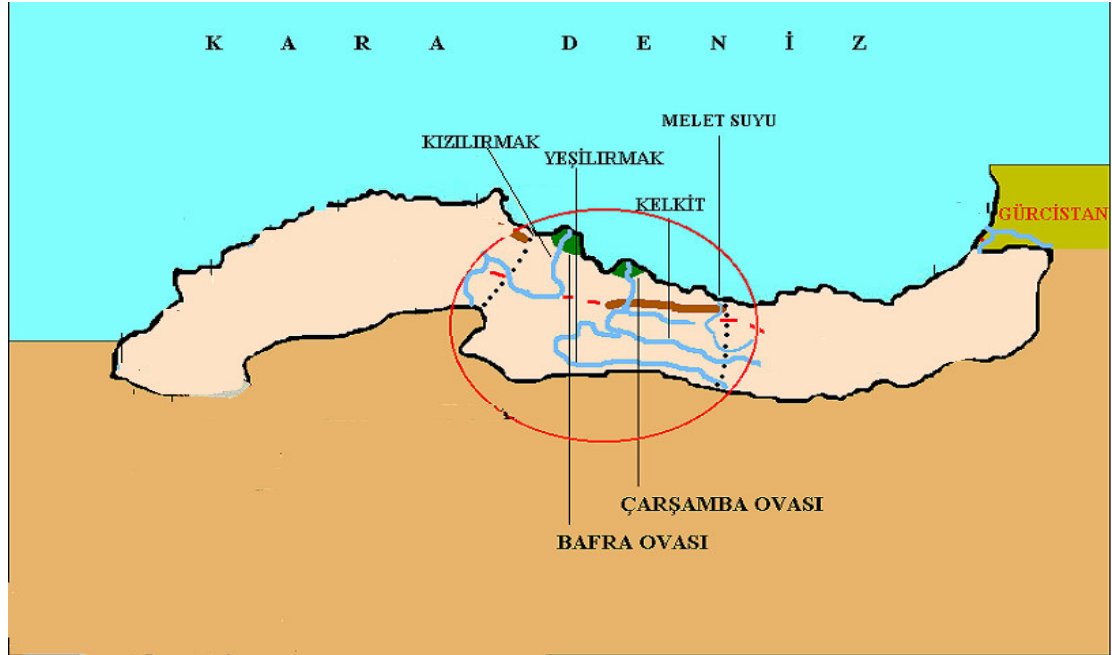
Karadeniz Bölgesinde Ekonomi

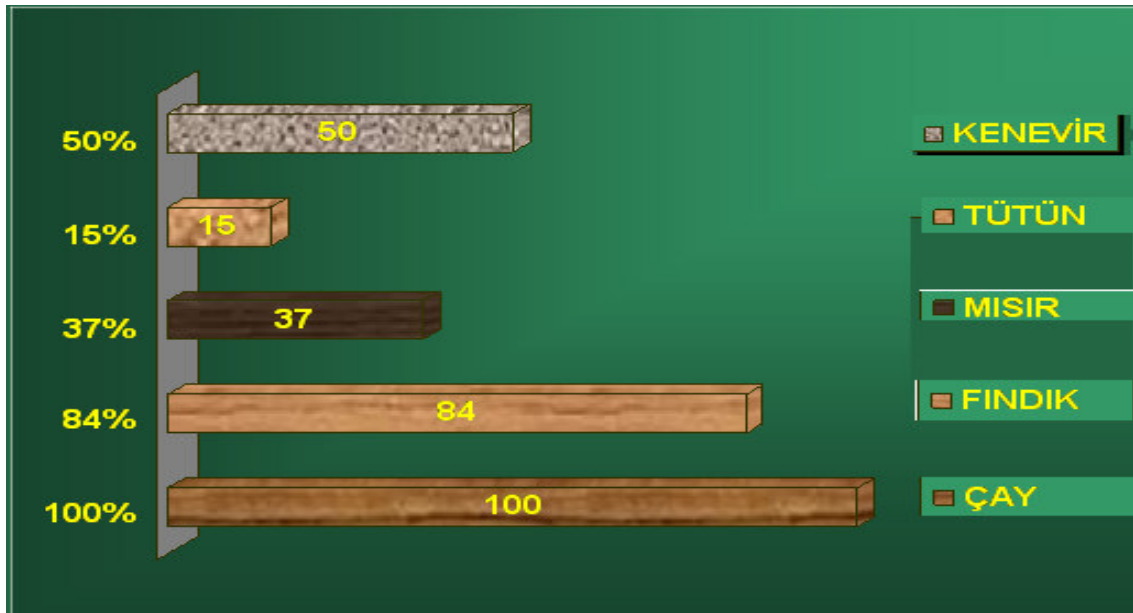
Batı Karadeniz Bölümünde Yer Alan Sanayi Kuruluşları

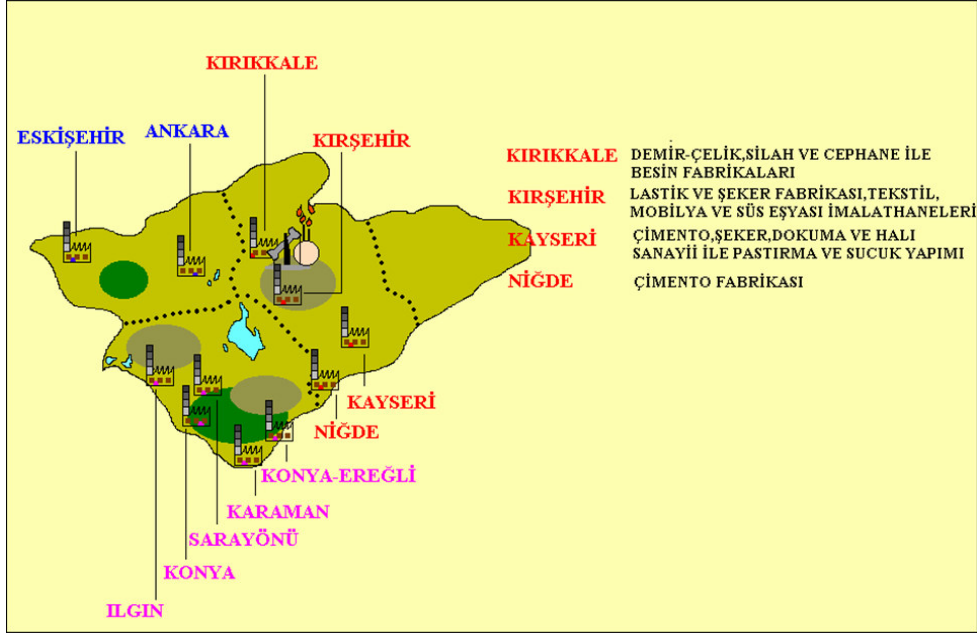
Orta Karadeniz Bölümünün Akarsuları ve Ovaları

Karadeniz Bölgesinde Üretilen Ürünler Türkiye Üretimindeki Yüzdeleri (%)

İç Anadolu Bölgesinde (Orta Kızılırmak) Sanayi Kuruluşları

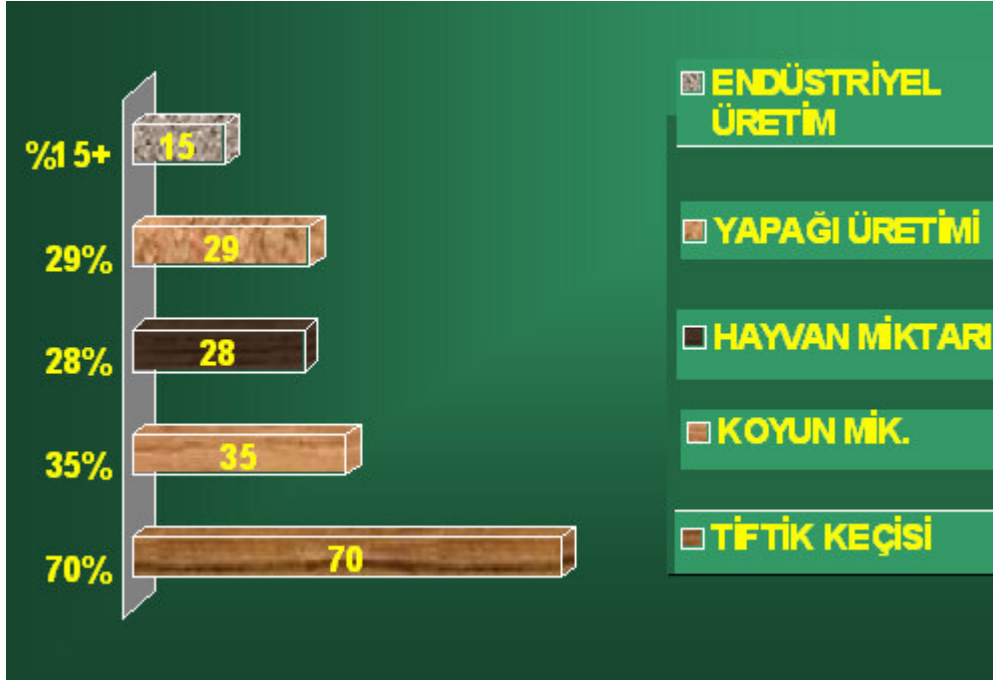
Tuz Gölü (Uzaydan fotoğraf)

Tuz gölü çanağında, Türkiye'nin ikinci büyük gölü olan "tuz gölü" oluşmuştur.

*** Burası Türkiye'nin en az yağış alan yeridir.**

İç Anadolu Bölgesinin Türkiye Ekonomisine Katkısı

İç Anadolu Bölgesinde Yer Alan Meke Tuzlası ve Volkan Konileri

Erciyes Dağı (Üç Boyutlu)

İç Anadolu Bölgesinin Platoları

